

Stratégia rozvoja cestovného ruchu

Dolného Záhoria

2007

Objednávateľ :

Mesto Malacky
Mestský úrad Malacky
Radlinského 1
901 01 Malacky

Spracovateľ :

Aurex spol. s.r.o.
Dúbravská cesta 9/a
84104 Bratislava

Riešitelia :

Ing. Barbora Mareková
Ing. Peter Tomášek
Ing. Ľubomír Macák
Ing. Pavol Petrík

Grafická podpora :

Ing.arch. Aleš Baláži

Obsah

ÚVOD	4
1 VŠEOBECNÁ ANALÝZA	5
1.1 Všeobecno-geografické pomery územia	5
1.2 Chránené územia	6
1.3 História územia	10
1.4 Obce Dolného Záhoria.....	11
2 ANALÝZA POTENCIÁLU CESTOVNÉHO RUCHU	21
2.1 Športovo-rekreačný cestovný ruch	21
2.2 Kultúrny a poznávací cestovný ruch.....	26
2.3 Dostupnosť územia	30
2.4 Návštevnosť lokality Dolné Záhorie.....	31
3 SWOT ANALÝZA	35
4 STRATEGICKÁ ČASŤ	37
4.1 Hlavné disparity a faktory rozvoja	37
4.2 Vízia cestovného ruchu Dolného Záhoria	37
4.3 Prioritné oblasti	38
4.4 Možnosti využitia štrukturálnych fondov v období 2007-2013	43
4.5 Možnosti využitia prostriedkov z EAFRD	45
4.6 Implementácie stratégie.....	47
4.7 Akčné plány aktivít pre jednotlivé prioritné osi	48
5 PRÍLOHY	58
5.1 Základné údaje o obciach okresu Malacky.....	58
5.2 Infraštruktúra cestovného ruchu Dolného Záhoria	59

ÚVOD

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria je spracovaná na základe požiadavky mesta Malacky ako súčasť projektu financovaného z prostriedkov EÚ pod názvom podpora Dolného Záhoria na veľtrhoch cestovného ruchu.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria bola vypracovaná v súlade s odporúčanými metodikami pre spracovanie sektorových rozvojových stratégií. Navrhnutá stratégia sa opiera o súčasný potenciál územia a jeho prírodné danosti. Pri spracovaní boli zohľadnené aj finančné možnosti obcí, ako aj potenciálna participácia podporných finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov na rozvoji cestovného ruchu v území Dolného Záhoria.

1 VŠEOBECNÁ ANALÝZA

1.1 Všeobecno-geografické pomery územia

Oblasť Dolného Záhoria sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenska. Prirodzené hranice tvorí na východe pohorie Malé Karpaty a na západe rieka Morava, ktorá je zároveň štátnou hranicou s Rakúskom. Na juhu hraničí Dolné Záhorie s okrajovými časťami Bratislavy.

Najvyšším bodom je vrch Vysoká v Malých Karpatoch (754 m.n.m), najnižšie položenou časťou je oblasť nivy Moravy (okolo 140 m.n.m).

Väčšina územia má prevažne rovinný charakter. Hlavnými geomorfologickými celkami sú Malé Karpaty a Záhorská nížina, presnejšie jej časť Borská nížina, ktorá zaberá väčšinu územia. Menšie celky patriace k Borskej nížine v západnej časti územia sú Dolnomoravská niva a Záhorské pláňavy. Medzi Malými Karpatmi a Borskou nížinou sa rozprestiera Podmalokarpatská zníženina.

Dolné Záhorie je územne vymedzené okresom Malacky, s rozlohou 950 km² a počtom obyvateľov 66 353.

1.1.1 Geológia

Z geologického hľadiska je Záhorská nížina súčasťou Viedenskej panvy. Geologické prostredie je ovplyvnené eolickými (veternými) a fluviálnymi (riečnymi) procesmi, ktoré vytvorili najrozšírenejšie horninové komplexy – eolické (viate) piesky a fluviálne (riečne) náplavy. Eolické piesky sa najvýraznejšie prejavujú v centrálnej časti Borskej nížiny, kde vytvárajú presypy a dunové komplexy. Fluviálne sedimenty sú po viatych pieskoch druhým najrozšírenejším horninovým komplexom. Vyskytujú sa najmä v nive Moravy v podobe typických náplavov nížinných tokov. Malé Karpaty sú ako jadrové pohorie súčasťou Západných Karpát.

1.1.2 Vodstvo

Najvýznamnejším vodným tokom je rieka Morava s priemerným prietokom 120 m³/s. Vo svojej záplavovej oblasti vytvorila rieka systém ramien a mokradí. Jej najvýznamnejšími prítokmi pretekajúcimi územím sú Rudava a Malina. Tieto dve riečky patria k viacerým krátkym tokom, ktoré pramenia v Malých Karpatoch a ďalej tečú cez Borskú nížinu. Ďalšími tokmi sú vodné kanály ako Zohorský kanál, Lúčny kanál a iné. Vyskytujú sa tu aj jazerá ako pozostatok po ťažbe štrku a piesku, sem môžeme zaradiť jazerá v Plaveckom Štvrtku, Malých Levároch a Jakubove. Umelé nádrže vytvorené prehradením vodných tokov sa nachádzajú v blízkosti obcí Lozorno, Kuchyňa a Rohožník. Významnými vodnými plochami sú aj rybníky využívané na intenzívny chov rýb - Jakubovské rybníky, Marhecké rybníky pri Malackách a rybníky vo vojenskom výcvikovom priestore.

1.1.3 Klíma

Záhorie je oblasťou teplej, mierne vlhkej klímy s miernou zimou. Priemerná ročná teplota je 9-10 °C. Najteplejším mesiacom je jún s priemernou teplotou 19,4°C a najchladnejším január s priemernou teplotou 1,8°C. Zrážky dosahujú priemernú hodnotu 560 mm.

1.1.4 Rastlinstvo

Vegetácia Borskej nížiny je tvorená najmä borovicovými, borovicovo-dubovými lesmi. V blízkosti rieky Moravy sa aj vďaka nedostupnosti hraničného pásma v minulosti, zachovali pôvodné lužné lesy a vlhké lúky, ktoré bývajú pravidelne zaplavované. Svahy Malých Karpát sú pokryté prevažne listnatými bukovými a dubovo-hrabovými lesmi.

1.1.5 Živočíšstvo

Z bezstavovcov sa tu vyskytujú vzácne druhy pavúkov, motýľov, vážok a chrobákov. Na Záhori je evidovaných 51 druhov rýb. Najväčšie zastúpenie má čelad' kaprovitých a ostriežovitých. Z celkovo 18 druhov obojživelníkov zistených na území SR, sa na Záhori vyskytuje 13. Z vtákov sú významné druhy viazané na vodné prostredie (bocian biely a čierny, volavky, kormorán veľký, potápky, labute, husi a kačice) a dravce (sokol myšiar, haja červená a tmavá, myšiarka močiarna). Z ďalších druhov možno spomenúť 8 druhov d'atľov, dudka veľkého a veľa druhov malých spevavcov. Z väčších cicavcov sa tu vyskytujú bobor, diviak, srnec, jeleň, muflón a daniel. Na Záhori bolo zaznamenaných 25 druhov netopierov.

1.2 Chránené územia

Do riešeného územia zasahujú dve veľkoplošné chránené územia - Chránené krajinné oblasti (CHKO) Malé Karpaty a Záhorie. Nachádza sa tu 18 maloplošných chránených území. S ohľadom na cestovný ruch sú chránené územia limitujúcim faktorom pre rozvoj infraštruktúry, na druhej strane však majú neoceniteľný význam pre zachovanie významných prírodných výtvorov, ktoré slúžia aj ako atraktivity potrebné pre rozvoj cestovného ruchu.

1.2.1 CHKO Malé Karpaty

Vyhlásená bola v roku 1976, rozloha je 65 504 ha. Ochrana prírody Malých Karpát sleduje zachovanie vzácných druhov a spoločenstiev flóry a fauny, ojedinele zachovaných lesných spoločenstiev, ako aj príťažlivých geologických útvarov. Rôznorodé geologické zloženie, pestro členený reliéf, osobité pedologické a klimatické pomery podnietili výskyt veľkého bohatstva rastlinných a živočíšnych druhov i spoločenstiev, ktorých prirodzené zastúpenie sa vo veľkej miere zachovalo.

Rastlinstvo pohoria je prevažne teplomilné, no na niektorých miestach možno pozorovať spoločný výskyt teplomilných prvkov s rastlinnými druhmi vysokých karpatských polôh. Okrem chránených druhov sú tu zastúpené aj vzácne a ohrozené druhy rastlín. Malé Karpaty pokrývajú z Veľkej časti listnaté lesy, ale sú tu aj plochy vysadené borovicou lesnou a borovicou čiernou. Z nepôvodných drevín sa tu vyskytuje gaštan jedlý. Väčšina živočíšnych druhov patrí do formácie listnatého lesa, lesostepi a stepi. Sú tu zastúpené aj vzácne a chránené druhy.

Vyskytujú sa tu krasové územia – borinský, plavecký, dobrovodský a čachtický kras (do riešeného územia zasahujú prvé dva). V riešenom území sa nenachádza žiadna verejnosti prístupná jaskyňa, jedinou sprístupnenou jaskyňou Malých Karpát je jaskyňa Driny.

Paleontologické a archeologické náleziská nachádzajúce sa na území Malých Karpát dokumentujú bohatú históriu a majú veľký kultúrny a vedecký význam.

1.2.2 CHKO Záhorie

Vyhlásená bola v roku 1988 ako prvá CHKO nížinného typu na Slovensku. Jej rozloha je 27 522 ha. Pozostáva z dvoch samostatných, od seba oddelených častí – severovýchodnej a západnej. V severovýchodnej časti prevláda krajinný typ zvlnenej roviny, tvorenej mocnými nánosmi viatych pieskov, spestrenými menšími plochami medzi dunových zníženín, slatiných rašelinísk a močiarov s prevahou lesných spoločenstiev. V západnej časti prevládajú dva typy krajiny. nivná časť tzv. Dolnomoravská niva – je rovinatá, s viacerými živými a mŕtvymi riečnymi ramenami a spoločenstvami lužných lesov a lúk. Rozsiahle mokré kosné lúky so zachovalou prirodzenou skladbou trávnatých porastov na nive Moravy sú jedinečnou ukážkou krajiny lužných lesov a lúk, ktorá na Slovensku už nemá v súčasnosti obdobu. Toto územie s početnými mŕtvymi riečnymi ramenami tvorí jedinečné prostredie a zónu ticha pre mnohé vzácne a chránené druhy vodného vtáctva. Východne od tohto typu krajiny pozvoľne pokračuje mierne zvlnená krajina so zvyškami riečnych terás Moravy, lokálnymi ostrovmi viatych pieskov i menších dún, s prevažne upravenými vodnými tokmi, vodnými plochami a sídlami.

1.2.3 Maloplošné chránené územia

Názov	Rozloha	Kataster obce	Popis
NPR Abrod	92 ha	Veľké Leváre	Chránené územie predstavuje lokalitu slatinnej vegetácie s vedecky významnými rastlinnými spoločenstvami a reliktnými a vzácnymi druhmi rastlín. Významná ornitologická lokalita. Využitie je ako vedeckovýskumný objekt.
PP Bukovina	5,1 ha	Plavecký Mikuláš	Za PP je vyhlásená časť doliny potoka Feneš, trvalo podmáčaná lúka s výskytom typických mokraďových rastlinných druhov, z ktorých je mnoho chránených, resp. vzácných a ohrozených. Lokalita má veľký vedeckovýskumný význam.
CHA Jazerinky	6,9 ha	Závod	Ochrana významnej mokraďovej lokality s výskytom vzácných a chránených druhov vodných a mokraďových živočíchov, medzi ktorými sú najvzácnejšie druhy vodných chrobákov (Coleoptera aquicola).
PR Nové pole	6,8 ha	Plavecký Mikuláš	CHÚ je vyhlásené na ochranu posledných zvyškov slatín charakteristických pre západné podhorie Malých Karpát s výskytom viacerých fytogeograficky významných druhov rastlín v prirodzených spoločenstvách na vedeckovýskumné a náučné ciele.
NPR Pohanská	129 ha	Plavecké Podhradie	CHÚ je vyhlásené na ochranu suchomilných a teplomilných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev na vápencoch, krasových javov a významných archeologických nálezísk na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.
CHA Starý Rybník	33,5 ha	Malé Leváre	CHÚ je vyhlásené na ochranu suchomilných a teplomilných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev na vápencoch, krasových javov a významných archeologických nálezísk na

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria

			vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.
PR Bezodné	3,5 ha	Plavecký Štvrtok	CHÚ predstavuje jeden z posledných zvyškov pôvodných prírodných útvarov Záhoria (súbor fytocenóz slatinného, jelšového lesa, močiarnych a vodných spoločenstiev. CHÚ je využité ako vedeckovýskumný objekt a tiež pre ciele osvetovo-výchovné
NPR Dolný les	186,3 ha	Vysoká pri Morave	NPR je vyhlásená na ochranu pravidelne zaplavovaného mäkkého lužného lesa s ojedinelými rastlinnými a živočíšnymi druhmi a spoločenstvami na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele
PR Klokoč	21,6 ha	Plavecké Podhradie	Ochrana zachovalých častí prírody Malých Karpát, ojedinelého hrebeňového komplexu hôľneho charakteru s druhovo bohatou faunou a flórou.
CHA Padelek	0,0001 ha	Malacky	
NPR Roštún	333,3 ha	Plavecké Podhradie	Ochrana krasových javov a zachovaných lesných spoločenstiev Malých Karpát s chránenými druhmi organizmov.
PR Strmina	196,3 ha	Borinka, Stupava	Ochrana krasových javov a zachovalých rastlinných a živočíšnych spoločenstiev Malých Karpát.
PR Bogdalický vrch	33,2 ha	Suchohrad	PR je vyhlásená na ochranu zvyšku zachovalého lužného lesa s a pestrou bylinnou vegetáciou. Nachádza sa na Záhorskej nížine na alúviu rieky Morava. Pôdnym typom je čiernica. Najviac sa vyskytuje jaseň štíhly, topol biely, dub letný a jelša lepkavá.
NPR Horný les	543 ha	Vysoká pri Morave	NPR je vyhlásená na ochranu komplexu lužných lesov s dvomi ekologicky rozdielnymi časťami na okraji rozšírenia panónskeho tvrdého lužného lesa s výskytom ojedinelých vodných a močiarnych druhov rastlín a živočíchov, najmä vodného vtáctva.
NPR Kršlenica	117,3 ha	Plavecký Mikuláš	CHÚ je vyhlásené na ochranu typickej krasovej doliny s vyvieracťou, jaskyňami a povrch. krasovými javmi, ako aj na ochranu zachovalých lesných spoločenstiev 4. vegetačného stupňa s výskytom chránených a iných zriedkavých druhov rastlín a živočíchov.
PR Pod Pajštúnom	147,9 ha	Borinka, Stupava	Ochrana zachovalých, fytocenologicky významných lesných spoločenstiev v 3. a 4. vegetačnom stupni na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele. Plochý vápencový chrbát s dominantou Pajštúnskeho hradu.
PR Šmolzie	45,6 ha	Suchohrad	Účelom ochrany je zachovanie zvyšku lužného lesa na Záhorskej nížine s pôvodnou drevinovou skladbou.
PR Vysoká	80,53 ha	Kuchyňa, Rohožník	Ochrana prirodzených lesných a skalných spoločenstiev Malých Karpát s chránenými a ohrozenými druhmi.

Poznámka :NPR – Národná prírodná rezervácia, PR – Prírodná rezervácia, PP – Prírodná pamiatka, CHA – Chránený areál,

Zdroj : Spracované podľa Katalógu chránených území SR, <http://chu.enviroportal.sk/>

1.2.4 Územia patriace do siete NATURA 2000

Natura 2000 je sústava chránených území členských krajín Európskej únie. Jej hlavným cieľom je zachovanie prírodného dedičstva, významného nielen pre príslušný členský štát ale najmä pre EÚ ako celok.

Sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Sústavu Natura 2000 tvoria dva typy území : chránené vtáčie územia a územia európskeho významu.

1.2.4.1 Chránené vtáčie územia

Lokalita **Morava** s rozlohou 28 486 ha. Z hľadiska vtáčej fauny predstavuje niva Moravy jednu z najcennejších lokalít. Sústava zachovaných a rôzne vyvinutých mokradí (toky, ramená, kanály, močiare, mokré lúky, lužné lesy a periodické mláky) tvorí kvalitné podmienky pre hniezdenie a zimovanie.

Druhým chráneným územím je lokalita **Malé Karpaty** s rozlohou 55 764 ha. Teplejšie oblasti listnatých lesov (hrabiny, dubiny, bučiny) v susedstve s lúkami a pasienkami s hojným zastúpením rozptýlenej zelene sú ideálnym prostredím pre výskyt európsky i národne chránených druhov vtákov. Okrem lesných druhov tu nachádzajú vhodné podmienky aj druhy viazané na krovinatú etáž.

1.2.4.2 Územia európskeho významu

V okrese Malacky sa nachádza 25 chránených území európskeho významu. Z toho 3 sa nachádzajú v CHKO Malé Karpaty (Homolské Karpaty, Kuchynská hornatina, Biele Hory) a ostatné v CHKO Záhorie. Všetky chránené územia európskeho významu sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Homolské Karpaty	Bogdalický vrch	Orlovské vŕšky	V studienkach	Kuchynská hornatina
Abrod	Gajarské alúvium Moravy	Mešterova lúka	Ondriašov potok	Rozporec
Široké	Alúvium Moravy pri Suchohrade	Bežnisko	Močiarka	Devínske jazero
Marhecké rybníky	Rudava	Kotlina	Malina	Rieka Morava
Dúbrava pri Felde	Horný les	Šmolzie	Biele hory	Šranecké piesky

Zdroj : Štátna ochrana prírody SR, <http://www.soprs.sk/natura/>

1.2.5 Ramsarské lokality

Ramsarské lokality sú mokrade medzinárodného významu. Do oblasti Dolného Záhoria zasahujú dve z trinástich slovenských lokalít.

Niva Moravy sa rozkladá na ploche 5380 ha pozdĺž slovenského úseku rieky Moravy. Väčšina územia patrí do CHKO Záhorie. Lokalita predstavuje dobre zachovalý komplex rôznych mokradí - tokov, kanálov, riečnych ramien, periodických mlák, druhovo bohatých aluviálnych lúk, ostricových porastov, lužných lesov, pasienkov, ale aj pieskových dún, ornej pôdy a pod. Niva Moravy predstavuje jedno z posledných území v Európe, kde tradičný spôsob obhospodarovania krajiny umožnil zachovanie vysokej biodiverzity. Z iniciatívy mimovládnych organizácií z Rakúska, Česka a Slovenska bolo 30. augusta 2001 podpísané "Memorandum o porozumení" pri uplatňovaní Ramsarskej konvencie v cezhraničnom trilaterálnom území alúvia Moravy a Dyje a vytvorení Trilaterálnej ramsarskej platformy predstaviteľmi ministerstiev životného prostredia dotknutých krajín. Vytvorená platforma bude slúžiť cezhraničnej spolupráci pri koordinovanom manažmente lokality Niva Moravy a susediacich ramsarských lokalít v Rakúsku a Českej Republike.

Alúvium Rudavy predstavuje neregulované časti tokov Rudava a Rudávka, ktoré pretekajú cez viate piesky Záhorskej nížiny na západnom Slovensku. Ide o reprezentatívnu ukážku meandrujúcich malých nížinných tokov a prilahlých mokradí - lužných lesov, mokrých lúk, močiarov a rašelinísk, ktoré sa striedajú so suchomilnými spoločenstvami viatych pieskov. Územie v súčasnosti nie je legislatívne chránené.

1.3 História územia

Dôkazy pochádzajúce z jaskyne Deravá skala pri Plaveckom Podhradí svedčia o osídlení už v staršej dobe kamennej. V priebehu ďalších tisícročí sa rôzne kultúry a národy usadzovali najmä pozdĺž rieky Moravy a na piesočných dunách Borskej nížiny. Archeologické nálezy pochádzajú od mladšej doby kamennej až po príchod Slovanov. Nálezy jantárových šperkov z doby bronzovej pri Gajaroch svedčia o tom, že povestná jantárová cesta vedúca od Baltického mora k Jadranu zásobovala aj primoravské osady. Nálezy z doby železnej svedčia o postupnej premene Záhoria na poľnohospodársku oblasť. Prvými obyvateľmi, ktorých vieme pomenovať boli Germáni a Kelti, ktorí vybudovali na vrchu Pohanská nad Plaveckým Podhradím rozsiahle oppidum (opevnené mesto). Kelti razili mince – biateky, ktoré sa našli v Malackách a Gajaroch. Oblasť Záhoria susedila s rímskou provinciou Horná Panónia. Rimania mali v dnešnej Stupave vojenskú stanicu a rímske mince sa našli na viacerých miestach. Slovania prišli na územie Záhoria približne v 6. storočí a postupne túto oblasť husto osídlili. V tomto období sem okrem jantárovej cesty prichádzali obchodníci aj po rieke Morave a od západu po Českej ceste. Po vzniku Uhorského kráľovstva sa stalo Záhorie súčasťou pohraničného pásma konfinium, ktoré hraničilo s Českým kráľovstvom a Rakúskom. Na ochranu hraníc boli do Uhorska povolané kmene Sikulov a Plavcov, po ktorých sa tu zachovali miestne názvy Plavecký hrad, Plavecké Podhradie, Sekule a iné. V 13. storočí získal Plavecký hrad a okolité dediny rod Hont-Poznanovcov nazývaní aj grófi zo Svätého Jura a Pezinka a tak vzniklo Plavecké panstvo. Z tohto obdobia pochádza aj prvá písomná zmienka o Malackách ako osade Maliscapotoka. V 16. storočí získali Plavecké panstvo Balaššovci a ako verní evanjelici zaviedli toto vierovyznanie v celom panstve. V roku 1596 dali v Malackách postaviť prvú školu. Posledný príslušník rodu – Peter Balašš prestúpil na katolícku vieru, ktorú zaviedol na celom panstve. Po vymretí Balaššovcov odkúpil od kráľa panstvo v roku 1622 Pavol Pálffy. S príchodom Pálffyovcov začína pre Malacky nová éra. Za účelom úplnej rekatolizácie dali

prestavať lovecký kaštieľ Balaššovcov na františkánsky kláštor, ku ktorému pristavali veľký kostol. Františkáni založili v Malackách strednú školu pre novicov. Po prevzatí panstva presunuli Pálffyovci svoje sídlo z Plaveckého hradu do Malaciek a usadili sa v novopostavenom kaštieli. V 16. a 17. storočí sa na Záhorí začali usadzovať habáni – novokrstenci, ktorí boli známi výrobou keramiky. Pálffyovci sa zaoberali ťažbou a spracovaním dreva. V Malackách založili púlu, ktorá bola zásobovaná drevom úzkokolejnou železničkou až z Vývratu kde mali aj lovecký zámoček. Od roku 1721 sa Malacky stali súčasťou poštovej siete prostredníctvom dostavníkovej trasy z Bratislavy cez Stupavu do Holiča, ktorá spájala Pešť s Brnom a Viedňou. Železničné spojenie vďaka trati Bratislava - Skalica získalo mesto v roku 1891. V roku 1927 bolo v Malackách založené gymnázium, ktoré navštevovali študenti z rôznych častí Československa. Vďaka pôsobeniu gymnázia a františkánskeho kláštora (františkáni tu pôsobili do roku 1950 kedy bol kláštor nútene zrušený) sa Malacky stali kultúrnym centrom celej oblasti.

1.4 Obce Dolného Záhoria

Dolné Záhorie je administratívne vymedzené okresom Malacky, v ktorom sa nachádza spolu 26 obcí (vrátane Vojenského obvodu Záhorie), z toho sú dve mestá : Malacky a Stupava. Tabuľka so základnými údajmi o obciach sa nachádza v prílohách.

1.4.1 Borinka

Nachádza sa v doline Stupavského potoka medzi chrbtami Malých Karpát.. Dominantou obce je zrúcanina Pajštúnskeho hradu na vápencovom brale v nadmorskej výške 486 m. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1314, kedy sa spomína ako Pelystan. Súčasný názov je odvodený z maďarského pomenovania obce Borostyánkő, čo znamená Jantár. Obec sa vyvinula v podhradí hradu Pajštún. V roku 1828 mala 98 domov a 698 obyvateľov. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom, pálením vápna a uhlia, výrobou dreveného riadu, metiel a ich predajom v Bratislave a okolí. V 18. storočí tu bola pracháreň, papiereň, tehelňa, skláreň a píla. Na základoch staršej stavby v strede obce stojí rímsko-katolícky kostol Najsvätejšieho srdca Ježišovho z roku 1864.

Pajštúnsky hrad je dostupný z Borinky po červeno značenom turistickom chodníku, ktorý ďalej pokračuje cez chrbát Kozlisko až na Košariská.

Ďalšou zrúcaninou v blízkosti obce je Dračí hrádok. Ide o ruiny strážnej veže z 13. storočia. Nachádza sa v nadmorskej výške 370 m, na kopci nad údolím Stupavského potoka.

Neďaleko obce sa nachádza osada Medené hámre, ktorá bola v minulosti známa výrobou medeného riadu. Zachovala sa tam baroková kaplnka Sv. Michala Archanjela z roku 1743. V súčasnosti je to významná križovatka turistických značených chodníkov.

Medzi Borinkou a Lozornom v Malých Karpatoch sa nachádza turistická lokalita Košariská, ktorá je obľúbeným miestom oddychu pre cyklistov aj peších turistov. Vedie sem niekoľko turistických značených chodníkov aj asfaltových ciest. Pre automobilovú dopravu je lokalita dostupná v smere od Borinky. Je tu možnosť občerstvenia a prenocovania v turistickej chate.

Medzi Košariskami a Borinkou, nad kaňonovitým údolím Stupavského potoka sa nachádza niekoľko jaskýň Borinského krasu, ktoré však nie sú sprístupnené pre verejnosť.

1.4.2 Gajary

Gajary sa nachádzajú v rovinnom území nivy rieky Moravy a Záhorských pláni. Na západnej strane obec hraničí s Chránenou krajinou Záhorie. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1373. Archeologické výskumy dokazujú osídlenie už v neolite. Bohaté nálezy pochádzajú z doby bronzovej a potvrdené bolo aj osídlenie z čias Veľkej Moravy. V obci je pôvodne ranobarokový kostol zvestovania Panny Márie z r. 1665 - 1673, koncom 17. stor. bol postavený obranný múr so štyrmi nárožnými baštami, ktoré neskôr prestavali na kaplnky. Gajary patrili do plaveckého panstva a vyvíjali sa ako zemepanské mestečko. V roku 1667 získali jarmočné právo. V blízkosti obce boli v minulosti brody cez Moravu a neskôr aj most do rakúskeho Durnkrutu postavený v roku 1874. Obyvatelia často odchádzali za prácou do Rakúska. Gajary bývali často sužované povodňami, jedna z najničivejších bola v roku 1926. S budovaním ochranných hrádzí sa začalo v roku 1928. Gajary sú rodiskom maliara Dominika Skuteckého (1849-1921).

Obcou prechádzajú dve významné cykloturistické trasy – Moravská cyklocesta a Záhorská cyklomagistrála. Ubytovanie poskytujú dve turistické ubytovne. Služby jazdeckej školy a jednoduché ubytovanie vidieckeho typu poskytuje farma Gladis.

1.4.3 Jablonové

Obec sa nachádza na úpätí Malých Karpát. Prvá písomná zmienka je z roku 1206 územia však bolo osídlené už vo veľkomoravskom období. Názov Jablonové pochádza údajne od divých jabloní, ktoré sa používali ako zátarasy proti postupu nepriateľa, pre svoje tvrdé drevo a pichľavé konáre. Obec patrila najskôr grófovi Alexandrovi a jeho synom, neskôr bratislavskému richtárovi Jakubovi. V 16. storočí boli vlastníkami Seredyovci a napokon Pálffyovci. Jablonové prestalo Thökölyho povstanie, útok Turkov na Viedeň, dvojnásobné vypálenie cisárskymi žoldniermi a tri cholerové rany. V časech epidémie vznikol pre 314 obetí cholerový cintorín, existujúci dodnes. Kultúrnou pamiatkou je rímsko-katolícky renesančný kostol sv. Archaniela Michala z roku 1561. V roku 1894 bol prestavaný. K ďalším pozoruhodnostiam patrí kaplnka sv. Trojice z roku 1886 a zvyšky sklárskej huty zo 17. storočia. Narodil sa tu akademický maliar Ján Želibský (1907-1997).

Obcou prechádza Malokarpatská cyklomagistrála.

1.4.4 Jakubov

Jakubov leží na Záhorských pláňavách 9 km juhozápadne od mesta Malacky. Prvýkrát sa spomína v roku 1460 ako súčasť plaveckého panstva. Renesančný kostol bol postavený v rokoch 1641-1644, prestavaný bol v rokoch 1769 a 1703. Za svoj názov vďačí obec svätému Jakubovi, ktorý je vyobrazený aj v erbe.

Územím Jakubova preteká riečka Malina. Prepojením miestnych potokov a močarísk boli vybudované Jakubovské rybníky využívané na chov rýb. Spolu s okolitými močiarimi tvoria dôležitú migračnú a hniezdnu lokalitu pre vodné vtáctvo. Z Jakubova pochádza spisovateľ Štefan Moravčík, ktorý sa vo svojej tvorbe venuje aj rodnému Záhoriu.

Na okraji obce sa nachádza jazero s chatovou oblasťou.

1.4.5 Kostolište

Nachádza sa na Borskej nížine 1 km západne od Malaciek. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1206. Na území obce sa našli pozostatky rímsko-barbarského sídliska. Archeologické nálezy dokazujú aj prítomnosť Keltov. Obec sa až do roku 1948 nazývala Kiripolec. Pôvodne gotický kostol z roku 1503 bol v 17. storočí renesančne upravený. Oltárny obraz z roku 1930 je dielom Martina Benku (1888-1971), rodáka z Kostolišťa. Benka patrí k najvýznamnejším slovenským maliarom 20. storočia, v Kostolišti sa nachádza jeho pamätná izba, kde je možné vidieť niektoré jeho diela a osobné veci. Cez Kostolište prechádza Záhorská cyklomagistrála.

1.4.6 Kuchyňa

Leží pod Malými Karpatmi, 11 km východne od mesta Malacky. Neďaleko nad obcou sa vypína Vysoká (754 m), jeden z najvyšších malokarpatských vrchov. V blízkosti obce sú dve vodné nádrže, jednou z nich je Vývrat, kde sa nachádza pôvodne poľovnícky zámoček. Druhou je vodná nádrž Kuchyňa. Obec sa prvý raz písomne spomína v roku 1206 ako Cuhnamezej. V období prvej písomnej zmienky patrila hradu Bratislava, neskôr grófom zo Svätého Jura a Pezinka a od 16. storočia bola súčasťou plaveckého panstva. Z pôvodných pomenovaní Chuhna (1238), Cohnha (1244) a Kuhna (1291) sa v 19. storočí ustálil názov Kuchyňa (po nemecky Kuchel). V 18. a 19. storočí bola známym džbánkarským strediskom. Pôvodne tu bol kostol z roku 1561, dnes stojí na jeho mieste kostol z roku 1701 s ochranným múrom. V blízkosti obce sa nachádza vojenské letisko.

Prilahlá časť Malých Karpát a najmä vrch Vysoká, je obľúbenou oblasťou pre peších turistov. Táto oblasť je aj obľúbenou lokalitou hubárov. Obcou prechádza Malokarpatská cyklomagistrála, na ktorú sa napája cyklistická cesta cez Malé Karpaty do Modry.

1.4.7 Lozorno

Lozorno leží na Borskej nížine pod Malými Karpatmi. Nachádza sa približne v strede medzi mestami Malacky a Stupava. Obec sa spomína v roku 1438 ako Ezelarn, ďalší názov je Zorno z roku 1589. Súčasný názov sa používa od roku 1773. V 16. storočí sa tu usadili, podobne ako aj v ďalších obciach v okolí Bratislavy, Chorváti, ktorí utekali pred Turkami. Patrónkou obce a hlavným motívom obecného erbu je sv. Katarína. Zachovala sa tu tradícia pestovania viniča.

Nad obcou sa nachádza vodná nádrž Lozorno, ktorá je obľúbeným miestom oddychu pre domácich obyvateľov. Medzi Lozornom a Borinkou v Malých Karpatoch sa nachádza turistická lokalita Košarisko, z Lozorna dostupná po asfaltovej ceste, ktorá je súčasťou siete cyklotrás. Obcou prechádza aj Malokarpatská cyklomagistrála. Neďaleko obce pri ceste smerom na Stupavu je menšie golfové ihrisko. V centre obce pri kostole sv. Kataríny poskytuje ubytovanie hotel.

1.4.8 Láb

Láb leží na Borskej nížine južne od Malaciek v susedstve Plaveckého Štvrťku. Obec sa spomína už v roku 1206, bývala súčasťou plaveckého a neskôr stupavského panstva. Zachovali sa tu hlinené domy, ktoré boli v minulosti vyzdobené miestnymi rezbármi a maliarmi. Kostol z roku 1561, pôvodne renesančný bol barokovo prestavaný v 18. storočí. Nachádza sa tu aj baroková kaplnka z roku 1755. Územím obce pretekajú potoky Malina

a Močiarka. Neďaleko obce sa nachádza Lábske jazero s chatovou oblasťou. Cez Láb prechádza Záhorská cyklomagistrála.

1.4.9 Malacky

Malacky sú prirodzeným centrom Záhoria. Mesto sa nachádza uprostred južnej časti Záhorskej nížiny, medzi Malými Karpatmi a riekou Moravou, 30 km severne od Bratislavy. Z východnej strany mesto hraničí s Vojenským obvodom Záhorie.

Prvá zmienka pochádza z roku 1206, kedy sú Malacky spomínané ako osada pri Malinskom potoku. Rozvoj v 16. storočí súvisí s panovaním rodu Balaššovcov, ktorí sem priniesli a presadili evanjelickú vieru. Mestečko získalo trhové právo a bola tu zriadená aj prvá škola. V 17. storočí rod Balaššovcov vymrel a Malackám začal vládnuť rod Pálffyovcov. Pálffyovci presadili rekatolizáciu a v roku 1652 tu zriadili kláštor františkánov. Dali postaviť aj nový veľký kostol a kaštieľ. V roku 1771 sa Malacky stali súčasťou štátnej dopravníckej siete. V roku 1891 bola vybudované železničné spojenie s Bratislavou a Skalicom.

Malacky disponujú niekoľkými významnými historickými pamiatkami. Kaštieľ bol postavený v roku 1624 pôvodne v renesančnom slohu, v roku 1808 bol klasicisticky prestavaný. Ku kaštieľu patrí aj anglický park so vzácnymi drevinami. Kaštieľ slúžil ako nemocnica, v súčasnosti je vo vlastníctve Rádu menších bratov františkánov. Areál františkánskeho kostola a kláštora, obohaný múrom s nárožnými baštami bol dostavaný v roku 1653 v barokovo – renesančnom štýle. Pod kostolom sa nachádzajú krypty s uloženými pozostatkami príslušníkov rodu Pálffyovcov a františkánskych mníchov. Nachádzajú sa tu aj vzácne relikvie Pálffyovcov a františkánov. Krypty boli sprístupnené aj pre verejnosť. V centre mesta sa nachádza synagóga z roku 1886.

Okolie Malaciek je svojim rovinným terénom vhodné pre cykloturistiku. Malackami prechádzajú značené cyklistické cesty : Malacky – Borský Mikuláš – Senica a Záhorská cyklomagistrála. Bicyklom je dostupné aj neďaleké územie moravskej nivy. Širšie okolie Malaciek poskytuje dobré možnosti pre športových rybárov a poľovníkov. Mesto je dostupné z diaľnice D2 aj železnicou na trati Bratislava - Kúty.

Je tu viacero ubytovacích zariadení a dostatok stravovacích zariadení. V meste sa nachádza letné kúpalisko s vyhrievanou vodou, krytá plaváreň, športová hala a v zimných mesiacoch klzisko.

1.4.10 Malé Leváre

Obec leží na terase rieky Moravy v Západnej časti Borskej nížiny. Obec sa po prvý krát spomína v roku 1377 ako súčasť plaveckého panstva, neskôr patrila stupavskému panstvu. V 16. a 17. storočí sa tu usadzovali habáni, vďaka čomu sa obec stala známa svojou hrnčiarskou výrobou. Najvýznamnejšou pamiatkou je barokový (pôvodne renesančný) kostol z roku 1654. Na juhozápadnom okraji obce, pri rovnomernej vodnej ploche, sa nachádza známe rekreačné stredisko Rudava, ktoré je najvýznamnejším strediskom letnej rekreácie na Dolnom Záhori. V stredisku je autokemping a je tu dostatok možností na rekreáciu v podobe kúpania, rybolovu, člňovania a turistiky. V letnom období sa tu koná hudobný festival. V tesnej blízkosti obce prechádzajú Moravská cyklocesta a Záhorská cyklomagistrála.

1.4.11 Marianka

Nachádza sa na úpätí Malých Karpát, v tesnej blízkosti Stupavy a severného okraja Bratislavy. História obce je úzko spätá s pútnickými tradíciami a pôsobením mníšskeho rádu paulínov. Marianka je jedným z najstarších pútnických miest na Slovensku. Prvá písomná zmienka je z roku 1367. Významnými pamiatkami sú gotický kostol z roku 1377, ktorý bol v 18. storočí zbarokizovaný a kláštor. Marianka bola v minulosti známa aj ťažbou bridlice, ktorá sa v 18. storočí využívala na výrobu školských písacích tabuliek. Pútnický areál sa nachádza v pokojnom prírodnom prostredí neďaleko kostola a kláštora. Jeho súčasťou je aj vyhľadávaná svätá studňa. Obcou a jej blízkym okolím prechádza viacero turistických značených chodníkov.

1.4.12 Pernek

Pernek leží pod Malými Karpatmi juhovýchodne od Malaciek. Obcou prechádzajú cesta z Malaciek do Pezinku cez horský prechod Baba a cesta z Bratislavy smerom na Senicu. Prvá písomná zmienka je z roku 1394. V horách nad obcou bola v minulosti banská činnosť zameraná na ťažbu kovových rúd. Kostol sv. Ducha pochádza zo 17. storočia. Na hrebeni Malých Karpát, sčasti v katastri obce je lyžiarske stredisko Baba. Je to obľúbené stredisko zimnej rekreácie pre obyvateľov z blízkeho okolia a Bratislavy. Každoročne sa tu koná automobilové rally, výstup do vrchu, ktoré patrí medzi vyhľadávané atrakcie obyvateľov z celého Bratislavského kraja. Za obcou v blízkosti cesty v smere na Pezinok sa nachádza chatová oblasť pod Babou. Cez Pernek prechádza Malokarpatská cyklomagistrála. Prilahlá časť Malých Karpát poskytuje dobré možnosti pre pešiu turistiku.

1.4.13 Plavecký Mikuláš

Leží pod Malými Karpatmi v severovýchodnej časti okresu Malacky. Názov Plavecký je odvodený od tatárskeho kmeňa Polovcov, ktorí tu v 11. a 12. storočí strážili uhorské hranice. Prvá písomná zmienka je z roku 1394. Opevnený barokový kostol bol postavený v roku 1674. V rokoch 1808 – 1811 tu pôsobil básnik Ján Hollý, na jeho pôsobenie v obci upozorňuje pamätná tabuľa na fare. V katastri obce sú tri maloplošné chránené územia, z ktorých najvýznamnejšie je NPR Kršlenica s krasovým reliéfom. Nachádzajú sa tu aj dve jaskyne, ktoré však nie sú sprístupnené pre verejnosť. Z Plaveckého Mikuláša sú dobre dostupné aj zaujímavé turistické ciele : vrchy Záruby (767 m.n.m, najvyšší v Malých Karpatoch) a Vápenná (752 m.n.m), zrúcaniny hradov Ostrý kameň a Plavecký hrad a vodná nádrž Buková. V katastri obce sa nachádza aj chatová oblasť. Okolie obce je vhodné aj pre cykloturistov, prechádza tadiaľto Malokarpatská cyklomagistrála a trasa cez Malé Karpaty do Smoleníc.

1.4.14 Plavecké Podhradie

Plavecké Podhradie leží pod Malými Karpatmi, medzi vrchmi Pohanská a Vápenná. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1247. História je úzko spätá s Plaveckým hradom, ktorý sa nachádza nad obcou. Prvýkrát sa spomína v roku 1296 ako strážny hrad na vtedajšej uhorskej hranici. Neskôr prešiel gotickou a renesančnou úpravou. Hrad je v ruinách od roku 1706 kedy bol ťažko poškodený v bojoch medzi Rákocziho povstalcami a cisárskymi vojskami. V obci sa nachádza pôvodne renesančný kaštieľ zo 17. storočia, ktorý je využívaný pre potreby Štátneho archívu a pre verejnosť je neprístupný. Kaštieľ má štvorcový pôdorys so štyrmi rožnými vežami. Postavený bol v renesančnom slohu, neskôr

zbarokizovaný, úpravy v 19. a 20. storočí výrazne zmenili jeho vzhľad. Vrch Pohanská je archeologickou lokalitou. Nachádzalo sa tu keltské opevnené sídlisko. Lokalita Pohanská je okrem toho aj národnou prírodnou rezerváciou so vzácnymi druhmi rastlín a živočíchov. Ďalší zaujímavý turistický cieľ je vrch Vápenná (752 m) s malou rozhľadňou, ktorý poskytuje výhľad na východnú stranu Malých Karpát. Niektoré zaujímavé miesta v okolí obce spája 8 km dlhý náučný turistický chodník Plavecký kras. Chodník vedie na Plavecký hrad a cez národné prírodné rezervácie Pohanská a Kršlenica. Na svojich informačných paneloch upozorňuje na históriu Plaveckého hradu a archeologickej lokality Pohanská a zaujímavé útvary Plaveckého krasu. Obcou prechádza Malokarpatská cyklomagistrála.

1.4.15 Plavecký Štvrtok

Leží na Borskej nížine približne 7 km južne od mesta Malacky. Prvá písomná zmienka je z roku 1206. Obec bola súčasťou Plaveckého panstva. Pamiatkou je kostol zo 14. storočia prestavaný v 17. a 19. storočí. Územím obce prechádza diaľnica D2 a medzinárodná železničná trať Bratislava – Praha. Na sever od obce leží prírodná rezervácia Bezedné. Je to slatinný jelšový les s malou vodnou plochou, rastúci uprostred borovicových lesov. Hniezdia tu vodní vtáci a rastú tu vzácné, chránené druhy rastlín. Západná časť územia obce leží v CHKO Záhorie. Pod obcou sa nachádzajú zdroje geotermálnej vody (vrt L 91), ktorá má v budúcnosti potenciál pre rekreačné a balneologické účely, ale aj pre vykurovanie. Na juh od obce sa nachádza vodná plocha štrkoviska s pieskovými plážami využívaná na rekreačné účely. V blízkosti diaľnice je rekreačné zariadenie Kamenný mlyn, ktoré poskytuje ubytovanie, vodnú plochu na plávanie a ďalšie športové možnosti, konajú sa tu kultúrne a spoločenské podujatia. Ubytovanie je možné aj v dvoch penziónoch v obci. Plaveckým Štvrtkom prechádza Záhorská cyklomagistrála.

1.4.16 Rohožník

Rohožník leží na Borskej nížine, medzi Malými Karpatmi a borovicovými lesmi, ktoré sú súčasťou Vojenského obvodu Záhorie. Prvá písomná zmienka je z roku 1532. V rokoch 1582 – 1584 tu sídlila tlačiareň kazateľa P. Bornemiszu, ktorú sem presťahovali z Plaveckého hradu. Kostol pochádza z roku 1860. Územím obce pretekajú potoky Rudávka, Vývrat a Rohožnícky potok. Rohožník a okolie sú bohaté na podzemné vody. Vyviera tu aj niekoľko prameňov, ktoré sú zdrojmi pitnej vody. V severozápadnej časti obce je rašelinisko Rybník. Južne od Rohožníku je vodná nádrž Vývrat s chatovou oblasťou. Významným turistickým cieľom je vrch Vysoká (754 m) s výborným výhľadom. V okolí vrchu sa rozprestiera prírodná rezervácia Vysoká, ktorá sa vyznačuje bohatým zastúpením rastlinných a živočíšnych druhov. Okolie Rohožníku je vyhľadávanou hubárskou oblasťou. Obcou prechádza Malokarpatská cyklomagistrála. V bezprostrednej blízkosti Rohožníku pôsobí cementáreň, ktorá je príčinou ťažby vápencov v neďalekých vrchoch.

1.4.17 Sološnica

Obec leží na úpäti Malých Karpát pod vrchom Vápenná. Prvýkrát sa spomína v roku 1367. Podobne ako okolité obce patrila pôvodne k Plaveckému panstvu a neskôr rodu Pálffyovcov. Od 15. do konca 18. storočia sa v sološnickom chotári nachádzala osada Holint, ktorú obývali lesní robotníci pôvodne z Nemecka. V Sološnici boli v minulosti rozšírené tradície pálenia vápna a výroby dreveného náradia, ktorá sa zachovala dodnes. V 18. storočí tu pôsobila papiereň. Kultúrnymi pamiatkami obce sú budova píly a kostol Všetkých svätých z roku 1669. Územie v okolí vrchov Vápenná a Malá Vápenná je

súčasťou prírodnej rezervácie Roštún, so skalnými útvarmi a výskytom významnej skalnej flóry a fauny. Vápenná ako jeden z najvyšších vrcholov Malých Karpát (752) je obľúbeným turistickým cieľom. Poskytuje pekný výhľad smerom na východ a na vrchole sa nachádza aj malá rozhľadňa. Oblasť Malých Karpát priláha k Sološnici patrí k Plaveckého krasu, ktorého súčasťou je niekoľko jaskýň (nie sú sprístupnené verejnosti). Sološnicou prechádza Malokarpatská cyklomagistrála.

1.4.18 Suchohrad

Suchohrad sa nachádza v tesnej blízkosti rieky Moravy v chránenej krajinskej oblasti Záhorie, približne 12 km východne od mesta Malacky. Okolie obce je charakteristické lužnými lesmi a množstvom mŕtvych ramien Moravy. Pôvodný názov obce bol Dimburk. Od 17. storočia patrila obec k panstvu Pálffyovcov. V 18. storočí tu Pálffyovci vybudovali majer spolu s poľovníckym revírom a kaplnku na miestnom cintoríne, ktorá sa však nezachovala. Okolie Suchohradu je vďaka bohatstvu vôd a lesov obľúbené u športových rybárov a poľovníkov. Do katastra obce patria prírodné rezervácie Bogdalický vrch a Šmolzie, ktoré sú významné zachovalým lužným lesom. Obcou prechádza Moravská cyklocesta, ktorá začína pod hradom Devín a končí až v Moravskom svätom Jáne. Suchohrad je aj cieľovým miestom pre víkendovú rekreáciu (chalupárčenie), kde mnoho mestských ľudí vlastní nehnuteľnosti a obec navštevujú najmä cez víkendy a letné obdobie.

1.4.19 Stupava

Stupava leží v južnej časti Borskej nížiny, z východnej strany je lemovaná úpäťm Malých Karpát. Z južnej strany hraničí s okrajovými mestskými časťami Bratislavy (Devínska Nová Ves a Záhorská Bystrica). Od centra hlavného mesta a mesta Malaciek (severným smerom) má približne rovnakú vzdialenosť – asi 15 km. Zo západnej strany hraničí Stupava s oblasťou nivy rieky Moravy.

Oblasť Stupavy bola osídlená už v dobe bronzovej. Prvým známym etnikom boli Kelti. Neskôr územie Stupavy susedilo s rímskou provinciou Panónia. V Stupave mali Rimania predsunutú vojenskú stanicu z mesta Carnuntum (na území Rakúska). V lokalite bývalej rímskej vojenskej stanice prebieha dlhodobý archeologický výskum s cieľom vytvoriť múzeum v prírode. Ranné slovanské osídlenie potvrdzujú nálezy pohrebiska a keramiky zo 6. – 9. storočia. Prvá zmienka o Stupave pochádza z roku 1269 ako Ztumpa. V 13. storočí bol vybudovaný Pajštúnsky hrad ako sídlo pajštúnskeho a stupavského panstva. Neskôr sa sídlo šľachty presťahovalo do kaštieľa v Stupave. Vďaka svojej výhodnej polohe bola Stupava od svojho založenia významným strediskom a križovatkou obchodných ciest. Konali sa tu trhy, ktoré boli známe v širokom okolí. Stupava bola známa lisovaním oleja z ľanu a konope. Odkaz na túto tradíciu sa zachoval v erbe mesta aj v samotnom názve, stupa – lis na olej.

Stupavský kaštieľ bol pôvodne postavený v renesančnom slohu. Od roku 1867 patril Károliovcom, ktorí ho dali prestavať v romantickom štýle. V roku 1947 kaštieľ vyhorel a následne prešiel rekonštrukciou, ktorá výrazne zmenila jeho vzhľad. V súčasnosti slúži ako domov dôchodcov. Za budovou kaštieľa sa nachádza park s jazierkom. Ďalšími pamiatkami sú kostol sv. Štefana kráľa – súčasná podoba z roku 1767, meštianske domy v barokovom a klasicistickom štýle a židovská synagóga (v schátralom stave). V súčasnosti prechádza centrálné námestie a niektoré historické budovy rekonštrukciou.

Zo Stupavy vychádza niekoľko turistických značených chodníkov do priláhlých Malých Karpát. Najobľúbenejším cieľom je zrúcanina hradu Pajštún. Priaznivci cyklistiky majú

možnosť vyžitia v kopcovitom teréne Malých Karpát ako aj na rovine Záhorskej nížiny. Z horských je atraktívna najmä cesta údolím Stupavského potoka cez Borinku, Medené Hámre na Košarisko, táto cesta je súčasťou značenej trasy z Vysokej pri Morave do Sv. Jura. Z Košariska smeruje značená cyklocesta do Lozorna, taktiež je tu prepojenie asfaltovými cestami v Malých Karpatoch s Bratislavou. Z nížinných je najzaujímavejšia cyklotrasa Nivou Moravy, ktorá je zo Stupavy dobre dostupná.

V Stupave majú svoju tradíciu pravidelné kultúrne podujatia Deň zelá a Stupavský širák. V meste sú veľmi dobré podmienky pre tenis, nachádzajú sa tu antukové tenisové kurty aj hala s celoročnou prevádzkou. Usporiadávajú sa tu aj medzinárodné tenisové turnaje. Ubytovanie v Stupave poskytuje niekoľko zariadení rôzneho typu a kategórie.

1.4.20 Studienka

Obec Studienka leží na rovinnom území Borskej nížiny obklopená lesmi. Obec sa prvý krát spomína v roku 1592 ako Hausbrunn. Prekladom nemeckého slova Hausbrunn vznikol súčasný názov. V chotári obce boli uhľné bane, ktoré však boli zatopené v polovici 19. storočia. Obyvatelia sa v minulosti živili poľnohospodárstvom, lisovaním ľanového oleja, tkaním konopného plátna, košíkárstvom a pálením smoly. Pamiatkami obce sú barokový kostol sv. Štefana Kráľa s obranným múrom z roku 1688 a baroková zvonica z 18. storočia. Na juh od obce preteká riečka Rudava. Z východnej a južnej strany hraničí územie obce s Vojenským obvodom Záhorie, na severnej strane sa nachádza územie CHKO Záhorie. Studienkou prechádza turistický chodník (červená značka), ktorý prechádza lesmi Borskej nížiny. Chodník začína v obci Závod a pokračuje cez Studienku a Lakšársku Novú Ves do Senice. Okolie Studienky je známou hubárskou oblasťou. Prechádza tadiaľto cyklistická cesta z Malaciek do Senice.

1.4.21 Veľké Leváre

Obec sa nachádza na terase rieky Moravy, 7 km severne od mesta Malacky. Od rieky sú Veľké Leváre vzdialené 5 km. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1373. Obec slúžila ako strážna osada na uhorských hraniciach. V 16. storočí sa tu usadili habáni (anabaptisti – novokrstenci). Boli známi ako zruční remeselníci – hrnčiari a nožiari. Dominantou Veľkých Levár je rímsko-katolícky dvojvežový kostol Panny Márie postavený v barokovom slohu. Je to jeden z najväčších kostolov na Záhorí. Nachádzajú sa tu aj evanjelický kostol z konca 18. storočia a budova evanjelickej fary z roku 1902. Od roku 1892 do 1950 pôsobili v kláštore Hubertinum, pôvodne mestskom dome, sestry rádu Dcéry božskej lásky. Pôsobenie rehole v tomto kláštore bolo obnovené v roku 1996. Na návrší nad potokom Rudava sa nachádza barokový kaštieľ z roku 1723, ktorého súčasťou je anglický park. Donedávna slúžil kaštieľ ako zdravotnícke zariadenie, v súčasnosti je nevyužitý a verejnosti nie je prístupný. Najvýznamnejšou pamiatkou obce je Habánsky dvor. Je to pamiatková rezervácia ľudovej architektúry, ktorú tvorí 22 pôvodných viacpodlažných stavieb zo 17 – 19 storočia. Je tu múzeum zamerané na habánsku kultúru, ktoré je stálou expozíciou Záhorského múzea v Skalici. Na sever od obce sa nachádza národná prírodná rezervácia Abrod, významná svojou mokradňovou vegetáciou. Výskytom vzácnych druhov flóry a fauny je charakteristické územie popri riečke Rudave. Lokality Abrod a Rudava sú súčasťou sústavy chránených území NATURA 2000. Obcou prechádza Záhorská cyklomagistrála. Ranč U Dúnarú poskytuje služby v oblasti jazdy na koňoch a agroturistiky.

1.4.22 Vysoká pri Morave

Nachádza sa v západnej časti Záhorskej nížiny na brehu rieky Moravy, ktorá tvorí hranicu s Rakúskom. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1271, ale doklady o osídlení územia siahajú až do doby kamennej. Pôvodný názov obce, ktorý sa sformoval v 16. storočí je Hochsteten. Vysoká pri Morave je dodnes obyvateľmi Záhoria niekedy nazývaná „Hochstetno“. Kostol sv. Ondreja Apoštola bol postavený v roku 1660. Obec leží v bezprostrednej blízkosti rieky a v minulosti bola časť územia pravidelne zaplavovaná. Po regulácii v štyridsiatych rokoch 20. storočia sa Morava rozvodňuje iba v priľahlých lúkach inundačného územia, ktoré je ohraničené umelou hrádzou. Celá obec leží v území CHKO Záhorie. V katastri sa nachádzajú národné prírodné rezervácie Dolný les a Horný les, ktoré sú významné ako územia so zachovaným lužným lesom a s výskytom chránených druhov flóry a fauny. V okolí obce sa nachádza aj niekoľko lokalít, ktoré sú súčasťou sústavy NATURA 2000 ako územia európskeho významu (Devínske jazero, Rozporec, Horný les a Dolný les). V blízkosti obce sa nachádza niekoľko vodných plôch, ktoré sú v letnom období využívané ako kúpaliská a spolu s riekou Moravou poskytujú veľmi dobré podmienky pre športový rybolov. Pri Lábskom jazere sa nachádza chatová oblasť. Vysoká pri Morave je významnou križovatkou cykloturistických ciest. Prechádza ňadeťo Moravská cyklocesta a v obci začínajú Malokarpatská magistrála a trasa smerujúca cez Malé Karpaty do Sv. Jura. Obec býva východiskovým miestom pre splav Moravy. Ubytovanie poskytujú dva penzióny. V obci má sídlo Turistická informačná kancelária NIVA.

1.4.23 Zohor

Zohor leží na Borskej nížine medzi mestami Stupava a Malacky. Na západnom okraji obce tečie riečka Malina. Prvá písomná zmienka je z roku 1314 pod názvom Sahur. Súčasný názov sa používa od roku 1466. Na území obce boli nájdené bohaté germánske kniežacie hroby spolu so vzácnymi bronzovými a sklenenými nádobami, vyrobenými v antických dielňach a luxusnými šperkami. Zlatý, špirálovite stočený náramok, uložený na bratislavskom hrade je považovaný za vôbec najdrahocenejší klenot z doby rímskej nájdený na Slovensku. Kostol sv. Margity, patrónky obce, bol postavený v roku 1898. V roku 1935 sa tu narodil významný maliar Albín Brunovský.

Obcou prechádza železničná trať Bratislava – Praha a nachádza sa tu aj prestupná stanica pre trate do Záhorskej Vsi a Rohožníku. V obci sa križujú Malokarpatská a Záhorská cyklomagistrála. Veľké zastúpenie majú v obci stravovacie a pohostinské zariadenia

1.4.24 Záhorská Ves

Záhorská Ves je najzápadnejšou obcou na Slovensku. Obec sa prvý krát spomína v roku 1301. V minulosti bola Záhorská Ves významnou uhorskou pohraničnou obcou a vďaka drevenému mostu cez Moravu, ktorý tu stál do roku 1945 umožňovala spojenie Záhoria s Viedňou. Obyvatelia Záhorskej Vsi sú niekedy nazývaní „Uhrané“, vďaka niekdajšiemu pomenovaniu obce – Uhorská Ves. Pôvodne tu bol barokový kostol z roku 1678, ktorý sa však zrútil a v roku 1940 bol postavený nový kostol. Od roku 2001 je v obci colnica a prechod cez Moravu do protihľej rakúskej obce Angern je možný kompu, ktorá nepremáva pri vysokej vodnej hladine a prevádzková doba je od 5 do 22 hodiny. Vybudovaním tohto hraničného prechodu sa výrazne zlepšilo spojenie medzi Záhorím a susedným Rakúskom. Obec je železnicou prepojená so Zohorom, kde je možné prestúpiť smerom na Bratislavu. Obcou prechádza Moravská cyklistická cesta. Južne od obce sa nachádza prírodná rezervácia Horný les so zachovaným lužným lesom, jazierkami

a mŕtvymi ramenami. Významnou rodáčkou je svetovo uznávaná operná speváčka Lucia Poppová.

1.4.25 Závod

Závod leží uprostred Záhorskej nížiny 15 km severne od mesta Malacky. Obec vznikla pravdepodobne v 14. storočí. V 16. storočí sa tu usadili chorvátski kolonisti. Z tohto obdobia sa zachovalo pomenovanie Zabod, z ktorého sa postupne vyvinul dnešný názov. Obyvatelia sa v minulosti zaoberali rezbárstvom, výšivkárstvom, košíkárstvom, tkáčstvom a výrobou dreveného uhlia. Významnou pamiatkou, aj v rámci celého Záhoria je gotický kostol Navštívenia Panny Márie z roku 1339, renesančne upravený v roku 1777. V obci je aj ďalší kostol - svätého Michala Archanjela z roku 1897, v novogotickom štýle. Zo železničnej stanice v obci vychádza červeno značený turistický chodník, ktorý prechádza rovinným územím lesov Borskej nížiny, cez obce Závod, Studienka, Lakšárska Nová Ves až do Senice. Cez Závod prechádza aj Záhorská cyklomagistrála. Na juhovýchod od obce leží národná prírodná rezervácia Abrod s výskytom vzácnej mokradňovej vegetácie a chránených živočíchov. Obec má prepojenie železnicou na Malacky a Bratislavu, v opačnom smere na Kúty. V tesnej blízkosti obce prechádza diaľnica D2, nie je tu však pripojenie na Závod.

1.4.26 Záhorie (vojenský obvod)

Vojenský obvod Záhorie zaberá pomerne veľkú časť zalesneného územia Borskej nížiny. Tiahne sa od mesta Senica juhozápadným smerom, v 3 – 10 km širokom páse, až k obci Lozorno. Druhá, menšia časť – oblasť Turecký vrch, sa nachádza v Malých Karpatoch pri obci Jablonové. Celková rozloha je 277,8 km² (k 31.12.2005).

Zákon č. 281/1997 o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, definuje vojenský obvod ako územný celok a správny celok slúžiaci na zabezpečenie úloh obrany štátu. Nehnutelnosti a práva k nim a právo k vodám na území vojenského obvodu môžu byť iba vo vlastníctve štátu. Lesný fond a poľnohospodársky pôdny fond vo vlastníctve štátu na území vojenského obvodu spravujú rozpočtové organizácie alebo príspevkové organizácie zriadené Ministerstvom obrany Slovenskej republiky alebo štátne podniky založené ministerstvom.

Na pobyt ako aj na vstup na územie vojenského obvodu sa vyžadujú povolenia, ktoré vydáva Ministerstvo obrany SR.

Nariadením vlády 146/2006 boli z Vojenského obvodu Záhorie odčlenené plochy s celkovou výmerou 569 530 m². Jednotlivé plochy boli pričlenené do katastrálnych území okolitých obcí.

2 ANALÝZA POTENCIÁLU CESTOVNÉHO RUCHU

2.1 Športovo-rekreačný cestovný ruch

Najvýznamnejšou formou cestovného ruchu v regióne Záhoria je **športovo-rekreačný** cestovný ruch a to najmä cykloturistika, pešia turistika a letné aktivity pri vodných plochách. Potenciál pre uvedené formy cestovného ruchu vyplýva z prírodných daností a charakteru oblasti ako vidieckeho zázemia Bratislavy.

2.1.1 Pešia turistika

Pre pešiu turistiku je atraktívna najmä priľahlá časť Malých Karpát s množstvom značených turistických chodníkov v lesnom prostredí. Hlavným hrebeňom Malých Karpát prechádza európska diaľková turistická trasa E8, ktorá spája Severné more s Karpatmi. Táto trasa prechádza slovenskými pohoriami od Devína až po Duklianský priesmyk a v malokarpatskom úseku Devín – Bradlo sa nazýva Štefánikova magistrála.

Lesy Borskej nížiny zaberá z veľkej časti Vojenský obvod Záhorie, ktorého územie nie je pre verejnosť prístupné. Prechádza tadiaľto iba jeden turistický značený chodník, na severnom okraji vojenského priestoru, medzi obcami Závod a Studienka, ktorý pokračuje až do Senice.

Najvýznamnejšie lokality pre pešiu turistiku :

Pajštúnsky hrad – dostupný z obce Borinka po červenej značke. Zrúcanina hradu na vápencovom brale poskytuje výhľad na Borskú nížinu a za jasného počasia aj na Alpy. Z hradu pokračuje chodník k chatovej a rekreačnej oblasti Košarisko.

Vysoká – druhý najvyšší vrch Malých Karpát (754 m.n.m), nad obcou Kuchyňa. Vrch so svojim okolím je prírodnou rezerváciou s bohatým zastúpením rastlinných a živočíšnych druhov. Zaujímavé sú stromy tvarované drsnými poveternostnými podmienkami. Z vrcholu je výhľad na Borskú nížinu, ale aj na pohoria Tribeč a Považský Inovec.

Plavecký hrad – zrúcanina sa nachádza na kopci nad obcou Plavecké Podhradie. K hradu vedie z obce náučný chodník Plavecký kras, ktorý informuje o miestnej histórii a o prírodných zaujímavostiach Plaveckého krasu. Súčasťou krasu je aj niekoľko jaskýň, ktoré však nie sú prístupné verejnosti. Neďaleký vrch Pohanská je národnou prírodnou rezerváciou a archeologickou lokalitou. Boli tu objavené zvyšky opevneného keltského sídliska (oppidum).

Vápenná – tretí najvyšší vrch Malých Karpát (752 m.n.m), ktorý je dostupný z obce Sološnica alebo po Štefánikovej magistrále hrebeňom pohoria. Na vrchole sa nachádza malá rozhľadňa, výhľad je na východnú stranu, na Podunajskú pahorkatinu, viditeľné sú mesto Trnava a jadrová elektráreň v Jaslovských Bohuniciach. Vrch je súčasťou prírodnej rezervácie Roštún. Výlet na Vápennú je možné spojiť aj s návštevou neďalekého Plaveckého hradu.

2.1.2 Cykloturistika

Rovinaté Záhorie spolu s priľahlými kopcami Malých Karpát poskytujú možnosti pre výlety na bicykli v rôznych prostrediach a s rozličným stupňom obtiažnosti. Riešeným

územím prechádza 9 značených cyklotrás, o ktoré sa stará Slovenský cykloklub. Značenie cyklociest je realizované systémom STN. Je tvorené farebnými značkami v podobe písmena „C“ v bielom poly. Červenou farbou sú označené diaľkové cyklomagistrály, ktorých je v súčasnosti na Slovensku 26. Ide o dlhšie trasy, ktoré spájajú viaceré regióny a väčšinou sú napojené na diaľkové trasy v susedných štátoch. Dolným Záhорím prechádzajú dve cyklomagistrály. Lesy Malých Karpát sú vhodné pre jazdu na horských bicykloch, pre tento účel sú využiteľné aj turistické značené chodníky, ktorých je v pohorí dostatok.

Záhorská cyklomagistrála (č.024). Trasa vedie celým Záhорím od Devína až do Senice, v celkovej dĺžke 110 km, väčšinou po štátnych cestách. Je zameraná na hlavné pamiatky Záhoria najmä v Senici, Skalici, Holíči, Šaštíne-Strážach a Malackách. V riešenom území prechádza obcami Zohor, Láb, Plavecký Štvrtok, Malacky, Kostolište, Gajary, Malé Leváre, Veľké Leváre a Závod.

Malokarpatská cyklomagistrála (č.003) Celková dĺžka je 128 km. Vedie z Vysokej pri Morave cez Zohor, popod Malé Karpaty do Rohožníku a na druhú stranu pohoria až do Nového mesta nad Váhom. Na trase je možné navštíviť niekoľko hradov. V riešenom území prechádza obcami Vysoká pri Morave, Zohor, Lozorno, Jabloňové, Pernek, Kuchyňa, Rohožník, Sološnica, Plavecké Podhradie a Plavecký Mikuláš.

Moravská cyklocesta, ktorá vedie po pohraničnej asfaltovej ceste pokojnou prírodou pozdĺž rieky Moravy a jej ramien. Začína pod hradom Devín a končí v Moravskom sv. Jáne. Väčšinou prechádza cez lúky v nive Moravy, ktoré bývajú v niektorých obdobiach zaplavené. Cesta vedie aj národnými prírodnými rezerváciami Dolný les a Horný les, ktoré sú významné zachovalým porastom lužného lesa. Časť trasy slúži aj ako náučný cyklistický chodník s informačnými panelmi o okolitej prírode. Táto cyklocesta nie je značená systémom STN. Je značená rovnako ako Dunajská cyklocesta zelenými tabuľkami so vzdialenosťami a smerom. Trasa vedie takmer výlučne mimo automobilovej premávky a svojim nenáročným, rekreačným charakterom je vhodná pre široké spektrum cykloturistov vrátane rodín s deťmi.

Modrá farba - významné regionálne trasy alebo paralelné trasy popri diaľkových cyklomagistrálach :

Sv.Jur - Vysoká pri Morave (č. 2002). Trasa prechádza naprieč Malými Karpatmi a slúži ako spojnica cyklotrás na Záhorí s východnou stranou pohoria. Celá trasa vedie po asfaltových cestách. Najzaujímavejší je úsek medzi Košariskom a Borinkou v kaňonovitom údolí Stupavského potoka, na území Borinského krasu. Z Borinky cesta pokračuje do Stupavy a Vysokej pri Morave.

Malacky – Borský Mikuláš - Senica (č. 2003). Z Malaciek vedie cesta rovinatým územím borovicových lesov do obce Studienka, odkiaľ pokračuje cez Lakšársku Novú Ves a Borský Mikuláš do Senice. Križuje sa s ďalšími cyklotrasami.

Kuchyňa – Modra (č. 2003). Trasa prepája východné a západné podhorie Malých Karpát. Cesta začína na Malokarpatskej magistrále pri obci Kuchyňa a po prechode pohoria pokračuje cez rekreačnú oblasť Harmónia do Modry.

Severné karpatské prepojenie (č. 2201). Trasa prepája západné a východné podhorie Malých Karpát. Začína pri Plaveckom Mikuláši na Záhorskej cyklomagistrále, cez pohorie prechádza do Smoleníc a Trstínu, kde sa opäť pripája na Záhorskú cyklomagistrálu.

Žltá farba - krátke trasy, spojky medzi trasami alebo odbočky k zaujímavým miestam:

M.Leváre – Morava (č. 8003) a **Gajary – Morava** (č.8002) sú krátke trasy slúžiace na prepojenie Záhorskej cyklomagistrály s Moravskou Cyklocestou.

Lozorno – Košarisko (č. 8005) Je to 10 km dlhá trasa po asfaltovej ceste z obce Lozorno v lesnatom prostredí Malých Karpát. Trasa prechádza popri troch vodných nádržiach a spája Záhorskú cyklomagistrálu s modrou trasou z Vysokej pri Morave do Sv. Jura.

Nedostatkom vybudovaných cyklotrás je ich umiestnenie na komunikáciách s automobilovou premávkou, bez vybudovania samostatných pruhov, či iných bezpečnostných prvkov. Výnimkami sú úseky v Malých Karpatoch a Moravská cyklocesta.

2.1.3 Letná rekreácia pri vodných plochách

V oblasti Dolného Záhoria sa nachádza viacero vodných plôch, ktoré sú vhodné pre letnú rekreáciu a kúpanie. Pri väčšine z nich však nie je vybudovaná dostatočná infraštruktúra a doplnkové služby.

Za najvýznamnejšie miesto letnej rekreácie môžeme považovať stredisko Rudava pri Malých Levároch. Nachádza sa tu jazero s pieskovými plážami s rozlohou vodnej plochy 2,3 km². V stredisku je možnosť ubytovania v chatkách, bungalovoch a kempe. Je tu niekoľko stravovacích zariadení. V areály sa nachádzajú volejbalové ihriská, tenisový kurt, požičovňa člnov a vodných bicyklov, je tu tiež možnosť rybolovu. V letnom období sa tu pravidelne uskutočňuje hudobno-športový festival Summerbeach Rudava a niekoľko menších podujatí.

Ďalším strediskom letnej rekreácie je Kamenný mlyn pri obci Plavecký Štvrtok, dostupný z diaľnice D2, kde je vybudované kúpalisko a ďalšie športové ihriská. Ubytovanie je možné v hotely alebo bungalovoch. Stravovacie služby poskytuje reštaurácia a motorest. Uskutočňuje sa tu pravidelný hudobný festival Country Mlyn a ďalšie podujatia (výstavy psov, výstavy automobilových veteránov, motorkárske zrazy).

Vodnými plochami vhodnými pre letné kúpanie sú aj :

Štrkoviská pri obciach Plavecký Štvrtok, Vysoká pri Morave (Veľké a Malé Axi), Jakubov, priehradné vodné nádrže Kuchyňa, Lozorno a Vývrat (medzi obcami Kuchyňa a Rohožník) a Lábske jazero. Pri väčšine z nich sú vybudované chatové oblasti, bez dobudovanej infraštruktúry siete. Okrem spomínaných sa v oblasti nachádzajú aj ďalšie menšie vodné plochy, využívané domácimi obyvateľmi, bez veľkého potenciálu na ich hromadné využívanie.

Účelom rekreácie a oddychu pri vode slúži aj letné kúpalisko v Malackách na Továrenskej ulici s 50 m plaveckým bazénom a detským bazénom. V oboch bazénoch je vyhrievaná voda s teplotou 25 – 26 stupňov. Nachádza sa tu tobogán a dve detské šmykľavky V areály je možný aktívny oddych formou volejbalu, plážového volejbalu, stolného tenisu, minigolfu a detského ihriska.

2.1.4 Splav Moravy

Morava je pre svoj pokojný tok vhodná na splavovanie aj pre menej skúsených vodákov, prípadne rodiny s deťmi. Rieka sa splavuje väčšinou od Moravského sv. Jána po Devín, kde je možné pokračovať splavom Dunaja. Ide o dvojdnový splav, pri jednodňových splavoch sa začína vo Vysokej pri Morave. Sezóna trvá od apríla do októbra. Splavy pre záujemcov zabezpečujú aj cestovné kancelárie, ktoré zapožičiavajú potrebné vybavenie a podľa potreby poskytnú aj sprievod inštruktora.

Pre vodnú turistiku je od roku 2007 k dispozícii Baťov kanál na rieke Morave. Kanál vedie v celkovej dĺžke 55 km zo Skalice do Otrokovíc v Českej republike. V prístavoch je možné zapožičať si motorové člny (pre riadenie motorového člna s výkonom do 20 kw nie je pre osobu nad 18 rokov nutné žiadne zvláštne povolenie). Na kanáli je povolená maximálna rýchlosť 5 km/h. Možná je aj plavba na lodi s kapitánom a odborným výkladom.

2.1.5 Zimná rekreácia

Možnosti zimnej rekreácie sú vzhľadom na prírodný charakter Záhoria obmedzené. Jediným lyžiarskym strediskom je Pezinská Baba nad obcou Pernek v Malých Karpatoch. V prevádzke je päť vlekov na troch zjazdových tratiach s dĺžkou 500, 700 a 1000 m. Zabezpečené je umelé zasnežovanie a osvetlenie pre večerné lyžovanie. V stredisku sa nachádza aj sánkarská dráha a trate pre bežecké lyžovanie. Ubytovanie je možné v motely na vrchu Baba. V Malých Karpatoch je tiež niekoľko vyznačených tratí pre bežecké lyžovanie. Hlavnú lyžiarsku turistickú značenú trasu tvorí Štefánikova magistrála na hrebeni pohoria. Na magistrálu sa napájajú zo strany Záhoria trasy z Marianky a Košariska, ostatné trasy sú orientované na východnú stranu pohoria, do Sv. Jura, Pezinku a Modry.

2.1.6 Prímestská rekreácia v chatách a chalupách

Prímestská rekreácia je subsystémom rekreačného cestovného ruchu. Uskutočňuje sa vo vhodnom rekreačnom priestore v blízkosti miest, priemyselných a sídelných aglomerácií. Realizuje sa zväčša krátkymi pobytmi 1 – 2 dni (víkend). Základ prímestskej rekreácie tvoria chalupy a chaty využívané ich majiteľmi pre víkendové rodinné pobyty.

Región Dolného Záhoria je ako vidiecke zázemie Bratislavy, oblasť značne využívaná pre túto formu cestovného ruchu. V každej obci sa nachádzajú nehnuteľnosti využívané ako chalupy a nachádza sa tu niekoľko chatových oblastí (najmä pri vodných plochách).

Chatové oblasti

Obec	Lokalita
Plavecký Štvrtok	Vampil, pri jazere
Jakubov	Pri Centnuse, pozdĺž Maliny, pri jazere
Láb	Lábske jazero
Malé Leváre	Pri jazere Rudava
Kuchyňa	Pri vodnej nádrži Kuchyňa
Rohožník	Pri vodnej nádrži Vývrat
Pernek	Pod Babou
Stupava	Pod Pajštúnom
Marianka	Na južnom a východnom okraji obce
Lozorno	Košarisko
Plavecký Mikuláš	Východne od obce
Borinka	Medené Hámre (nehnuteľnosti využívané ako chalupy)

2.1.7 Rybárstvo a poľovníctvo

Dolné Záhorie poskytuje široké možnosti pre rybolov na rieke Morave a jej ramenách a prítokoch, početných vodných kanáloch, štrkoviskách a priehradných vodných nádržiach. Nachádza sa tu veľké množstvo kaprových revírov, k najvýznamnejším patria hlavný tok rieky Moravy, Veľké Axi, Vodná nádrž Lozorno, štrkovisko Židovky, štrkovisko pri Jakubove, Rudava. Pstruhové revíry sú na Lozornianskom a Stupavskom potoku.

Športový rybolov je organizovaný Slovenským rybárskym zväzom. Podľa Zákona o rybárstve č. 139/2002 Z.z. môžu loviť a privlastňovať si ryby v rybárskych revíroch len osoby, ktoré sú držiteľmi platného rybárskeho lístka a platného povolenia na rybolov.

Medzi ďalšie populárne voľnočasové aktivity patrí aj poľovníctvo, ktoré má v území vhodné podmienky a bohatú tradíciu. V miešaných lesoch sa dobre darí vysokej zveri ako napríklad srnec, daniel a muflón. Veľký výskyt zaznamenávajú aj diviaky. Z vtáctva sú vyhľadávané poľovačky na divé kačice, bažanty a sluky. Na dolnom Záhori pôsobí veľa poľovníckych spolkov a združení s rôznou právnou subjektivitou. Súvisí to s rôznym druhom vlastníctva lesov.

2.1.8 Iné aktivity

2.1.8.1 Jazdectvo a agroturistika

Služby spojené s jazdou na koni poskytujú záujemcom jazdecké kluby alebo ranče v obciach Vysoká pri Morave, Veľké Leváre, Lozorno, Jablonové, Stupava, Gajary, Kostolište a Malacky. Základom ponuky sú jazdecké kurzy a vychádzky na koňoch, prípadne hipoterapia. Poskytovanie ubytovania spojeného s agroturistickými aktivitami zatiaľ nie je dostatočne rozvinuté. Ubytovanie na farme alebo gazdovskom dvore v súčasnosti poskytujú Ranč u Dúnarú vo Veľkých Levároch a farma Gladis v Gajaroch.

2.1.8.2 Golf

Ihrisko golfového klubu Pegas sa nachádza pri obci Lozorno. Činnosť zahájil v roku 1998 s orientáciou na vybudovanie cvičiska. V súčasnosti areál ponúka Driving Range s cvičným odpaliskom, putting green so 4 cvičnými jamkami. Golfový klub Pegas ponúka záujemcom aj služby v oblasti certifikovaného golfového kurzu a tréningu.

Okrem uvedeného ihriska vzniknú ďalšie dve väčšie ihriská. Prvé ihrisko je v súčasnosti vo výstavbe južne od Malaciek, vo väzbe na priemyselný park Euro Valley. Ihrisko bude mať 18 + 9 jamiek. Druhé ihrisko vznikne v lokalite Nandin dvor medzi obcami Zohor a Vysoká pri Morave.

2.1.8.3 Hubárstvo

Záhorie je so svojimi borovicovými lesmi a priľahlými kopcami Malých Karpát vyhľadávanou hubárskou oblasťou. Oblúbenou lokalitou na Borskej nížine je okolie obce Studienka a v Malých Karpatoch napríklad Vývrat pri obci Kuchyňa. Oblúbenými druhmi húb, ktoré sa tu vyskytujú sú : „dubáky“ (boletus), suchohríby (xerocomus), kozáky (leccinum) a masliaky (suillus). Hlavná hubárska sezóna na Záhori je v jesennom období, huby je však možné zbierať väčšinou už od mája.

2.2 Kultúrny a poznávací cestovný ruch

Prostredníctvom kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu sa účastníci oboznamujú s významnými a jedinečnými staviteľskými a architektonickými pamiatkami svetského a sakrálneho umenia (hrady, zámky, kaštiele, katedrály, kostoly, divadlá, múzeá), s umeleckými dielami (galérie, obrazárne, interiéry stavieb), s kultúrnymi pamiatkami a zariadeniami (mestské historické jadrá), s dôležitými spoločenskými udalosťami (festivaly, slávnosti, výstavy).

Za významné pamiatkové objekty riešeného územia môžeme považovať dva stredoveké hrady, kaštiele, niekoľko sakrálnych stavieb, múzeum habánskej architektúry. Uskutočňujú sa tu aj pravidelné kultúrne podujatia. Najväčšia koncentrácia kultúrnych pamiatok sa nachádza v meste Malacky.

2.2.1 Hrady

Pajštúnsky hrad, v súčasnosti ruina, stojí na vápencovom brale na kopci nad obcou Borinka. Z Borinky je dostupný po červenej a od Stupavy po žltej turistickej značke. Hrad sa nachádza v prírodnej rezervácii Pod Pajštúnom, ktorá súži na ochranu lesných spoločenstiev na hradnom kopci.

Pajštún patril do sústavy pohraničných hradov, ktoré v Malých Karpatoch preberali od 13.stor. funkciu ochrany severozápadných hraníc uhorského štátu. Prvá zmienka o ňom je z r.1273 a jeho vznik možno datovať do pol. 13.storočia. Najstarší majitelia mali spoločné panstvo so Stupavou, kam sa neskôr aj vrátili. Od 14.stor. patril grófom zo Svätého Jura a Pezinka nepretržite až do r.1526, keď rod vymrel a majetky sa dostali do rúk Serényovcov a neskôr Salmovcov. V roku 1440 Stupavu obsadili husiti a podnikali lúpežné výpravy na Záhorie, do Bratislavy a Rakúska, hrad však nedobili. V r.1592 vydal cisár Rudolf II. Súhlas na výmenu panstva medzi Júliusom zo Salmu a „turkobijcom“ Mikulášom II. Pálffyom. Odvtedy až do roku 1863 patril Pálffyovcom, neskôr Károlyovcom. V roku 1619 hrad prešiel veľkou barokovou prestavbou. Z tohto obdobia pochádzajú aj dodnes zachované levie hlavy – konzoly, ktoré podopierali nedochovaný arkier. V polovici 18. storočia hrad vyhorel, čiastočne ho opravili a naďalej používali údajne aj ako muničný sklad. Od 1809, keď ho napoleonské vojská (spolu s hradom Devín) nechali vyhodiť do vzduchu, leží v ruinách. Z hradieb je veľmi dobrý výhľad na okolie, za jasného počasia dokonca vidno Alpy. Zrúcanina je aj vďaka blízkosti Bratislavy a pomerne ľahkú dostupnosť často navštevovaným výletným miestom. Hradné bralu slúži ako cvičný horolezecký terén.

Zrúcanina **Plaveckého hradu** sa nachádza na kopci nad obcou Plavecké Podhradie v národnej prírodnej rezervácii Pohanská. Gotický hrad bol postavený v 13. storočí. Najstaršie časti tvoria zvyšky paláca a štvorbokej veže. Hrad bol sídlom Plaveckého panstva. Bol majetkom grófov zo Svätého Jura a Pezinka, neskôr Ctibora z Beckova. V 16. storočí bol počas tureckého nebezpečenstva prestavaný na renesančnú pevnosť s dvoma nádvoriami a dvoma mohutnými delovými baštami. V rokoch 1579-1582 tu pôsobila tlačiareň kazateľa Petra Bornemiszu. Od roku 1621 sa stal hrad majetkom Pálffyovcov. V rokoch 1705-1706 bol silne poškodený za bojov medzi cisárskymi vojskami a rákocziovskými povstalcami. Pálffyovci si v roku 1708 postavili v Plaveckom Podhradí renesančne barokový kaštieľ a hrad zostal opustený.

Plavecký hrad je spolu so svojim atraktívnym okolím (prírodná rezervácia a archeologická lokalita Pohanská, Plavecký kras, vrch Vápenná) vyhľadávaným turistickým cieľom.

K hradu vedie od obce Plavecké Podhradie náučný turistický chodník Plavecký kras. Chodník informuje o prírodných zaujímavostiach Plaveckého krasu, histórii hradu a archeologickej lokalite na vrchu Pohanská, kde sa našli zvyšky keltského sídla.

2.2.2 Kaštiele

Na území dolného Záhoria sa nachádzajú štyri kaštiele, z ktorých však v súčasnosti žiadny neslúži pre potreby turistického ruchu.

Kaštieľ v Malackách je pôvodne renesančná štvorkrídlová stavba s vnútorným nádvorím. Presná doba výstavby nie je jasná, najpravdepodobnejší rok dostavby je však rok 1634. V 18. storočí bol upravený barokovo a na začiatku 19. storočia klasicisticky. Kaštieľ je obklopený anglickým parkom so vzácnymi drevinami. Donedávna bol využívaný ako nemocnica, v súčasnosti je majetkom mesta Malacky.

Kaštieľ v Stupave dal v 17. storočí postaviť Pavol Pálffy. V druhej polovici 19. storočia bol prestavaný v romantickom poňatí. Ku kaštieľu patrí anglický park s jazierkom. V súčasnosti je tu domov dôchodcov, ktorého zriaďovateľom je Bratislavský samosprávny kraj.

Vo **Veľkých Levároch** sa nachádza barokový kaštieľ, ktorý dal postaviť viedenský arcibiskup, kardinál Kollonič v roku 1723 na starších gotických a renesančných základoch. Pôvodne ho obklopoval francúzsky park. Dnešný anglický park založili v prvej polovici 19. storočia a neskôr ho romanticky upravili. Kaštieľ donedávna slúžil zdravotníckym účelom. V súčasnosti je celý areál nevyužitý a pre verejnosť nedostupný.

V **Plaveckom Podhradí** sa nachádza renesančný kaštieľ, ktorý dal v 17. storočí postaviť Mikuláš Pálffy. Objekt v polovici 18. storočia zbarokizovali a okolie upravili na park. Úpravy v 19. a 20. storočí výrazne zmenili jeho pôvodný vzhľad. Dnes sa kaštieľ využíva pre účely Štátneho archívu.

2.2.3 Sakrálne pamiatky

Sakrálne pamiatky v Malackách

Františkánsky kláštor a kostol v Malackách

Areál františkánskeho kláštora s kostolom Panny Márie uzatvorený múrom so štyrmi nárožnými baštami, bol dostavaný v roku 1653 počas panovania rodu Pálffyovcov v Malackách. Renesančno - barokový komplex je postavený na mieste staršieho renesančného kaštieľa Balaššovcov. K jednolod'ovému pozdĺžnemu kostolu s vežou na východnej strane sa z juhu pripája trojkrídlový objekt kláštora.

K dominantám interiéru patrí hlavný oltár P. Márie - Immaculaty zo začiatku 18. storočia a epitaf Mikuláša Pálffyho, ktorý patrí k najhodnotnejším dielam barokového sochárstva na Slovensku.

V juhozápadnej časti kostola je umiestnená kaplnka Svätých schodov, symbolizujúca schody, po ktorých kráčal Kristus v Jeruzaleme k Pilátovi pontskému. Schody sú cieľom pútnikov, ktorí po nich vystupujú kolenačky.

Pod kostolom a v prístavbe kaplnkového typu sú krypty s uloženými pozostatkami členov Pálffyovského rodu, františkánskych mníchov a malackých mešťanov. Krypty sú zrekonštruované a sprístupnené verejnosti. Je tu uložené aj srdce Jána Pálffyho, zakonzervované v striebornej schránke.

Synagóga v Malackách

Typický židovský sakrálny objekt stavaný na spôsob dekoratívnej orientálnej architektúry. Stavba podľa projektu viedenského architekta V. Štiastneho bola ukončená roku 1886 pod vedením pálfyovského staviteľa Jána Terebessyho. Centrálnemu architektonickému typu dominuje v exteriéri dvojvežová juhozápadná fasáda s otvormi štýlu maurských oblúkov. Steny sú dekoratívne zvýraznené farebnou pásovou rustikou a aplikovaným ornamentom. Pôvodne okolo postavené kultové stavby sa nezachovali.

Pútnicke miesto Marianka

Marianka je jedným z najstarších pútnických miest na Slovensku. Porovnávaná býva s rakúskym Mariazzellom a poľskou Czestochowou. Vznik pútnického miesta sa datuje do roku 1377, kedy tu dal uhorský kráľ Ľudovít I. postaviť kostol. Gotický kostol Narodenia Panny Márie bol dokončený v roku 1380 a kráľ Ľudovít priniesol na oltár symbol pútnického miesta – sošku Panny Márie Talénskej. Soška sa zachovala dodnes, podľa legendy ju vytvoril v roku 1030 pustovník. Koncom 17. storočia bol kostol rekonštruovaný v barokovom slohu. Vznik kláštora paulínov sa taktiež viaže k roku 1377. Rád paulínov spravoval pútnické miesto do roku 1786. Pôvodne gotický kláštor bol viac krát stavebne upravený, bol prestavaný na kaštieľ a viackrát zmenil majiteľa. V súčasnosti spravuje pútnické miesto a zrekonštruovaný kláštor Kongregácia bratov tešiteľov z Gethsemen. Pútnický areál sa nachádza v pokojnom údolí obklopenom lesmi. Jeho súčasťou je krížová cesta, šesť mariánskych kaplniek, kaplnka sv. Anny a kaplnka Svätej studne s prameňom, ktorému sú pripisované zázračné účinky. Hlavná púť sa uskutočňuje 8. septembra na sviatok narodenia Panny Márie.

Sakrálne pamiatky v Stupave

Kostol sv. Štefana uhorského kráľa bol pôvodne postavaný ako opevnený kostol v 14. storočí, ktorý sa však nezachoval. Kostol bol prestavaný Pálffyovcami v roku 1767. Pristavané boli bočné krídla a pripojené boli kaplnky zo severnej a južnej strany. Za kostolom sa nachádza ďalšia významná pamiatka – baroková kaplnka s kalváriou z roku 1713. V Stupave presnejšie v mestskej časti Mást je ešte jeden kostol. Je to barokový kostol sv. Šebestiána z roku 1701.

Stupavská synagóga bola postavená v roku 1803 podľa vzoru poľských synagóg zo 17. storočia. Vonkajšie rozmery sú 17 x 23,5 m, múry sú hrubé a masívne. Uprostred hlavnej siene sú štyri stĺpy, ktoré nesú klenby a delia priestor na dvanásť častí. Na klenbách a stenách sú ešte viditeľné krásne maľby - kobaltová a tmavočervená. Budova je v súčasnosti v schátralom stave.

Kostol vo Veľkých Levároch

Dvojvežový kostol Mena Panny Márie vo Veľkých Levároch je po Šaštínskej bazilike druhým najväčším kostolom na Záhorí. Stavba vznikla na podnet viedenského arcibiskupa kardinála Kolloniča v roku 1733, na počesť 50. výročia víťazstva nad Turkami pri Viedni. V interiéri je sedem barokových oltárov z 18. storočia. V kryptách pod chrámom sú uložené pozostatky rodiny Kolloničovcov a Wenckheimovcov, ktorí sa v roku 1874 po vymretí Kolloničovcov stali vlastníkami veľkolevárskeho panstva.

2.2.4 Múzeá

Múzeum Michala Tillnera v Malackách spravuje historické a etnografické zbierky, ktoré mestu daroval miestny rodák, akademický maliar Michal Tillner, ktorý bol aj iniciátorom založenia múzea. Základom expozície sú výtvarné diela M. Tillnera. Vystavené sú aj

etnografické zbierky – poľnohospodárske nástroje, nástroje na spracovanie konope, zbierky petrolejových lúčok a kávových mlynčiekov. Múzeum sídli v budove Mestského centra kultúry na Záhoráckej ulici 1919.

Múzeum Ferdiša Kostku v Stupave je venované džbánkarskej a keramickej výrobe, ktorá sa v Stupave rozšírila na začiatku 18. storočia a dodnes sa spája s menom Ferdiša Kostku, ktorý tu žil a tvoril v rokoch 1878 – 1951. Múzeum sa nachádza v dvoch objektoch. Prvým je dom, v ktorom sa tento významný slovenský džbánkár a keramikár narodil, žil a pracoval a druhým je budova nazývaná brenhaus. V brenhause sú vystavené obchod a dielňa habánskeho hrnčiarskeho majstra. Základom expozície sú fajansové výrobky a hrnčiarske práce. Sídlo múzea je na Ulici Ferdiša Kostku 26.

Habánsky dvor vo Veľkých Levároch je pamiatkovou rezerváciou ľudovej architektúry, ktorú tvorí 22 pôvodných viacpodlažných stavieb zo 17.-19. storočia. Habáni boli príslušníci náboženskej sekty novokrstencov, ktorá vznikla v 16. storočí vo Švajčiarsku. Habáni viedli zvláštny spôsob života v uzavretých komunitách. Mali vlastnú samosprávu, vlastnú náboženskú obec a spoločné vlastníctvo majetku. Boli známi svojou maľovanou keramikou. Dvor na okraji Veľkých Levár založili v roku 1588. Má dve námestíčka, habáni tu mali aj remeselné dielne, vlastnú školu, kaplnku a faru. V zrekonštruovanom Izserovom dome sa nachádza múzeum habánskej kultúry, ktoré je stálou expozíciou Záhorskeho múzea v Skalici. Expozícia v interiéri domu poukazuje na život habánov prostredníctvom vystavených výrobkov a predmetov dennej potreby.

Pamätná izba Martina Benku v Kostolišti. Martin Benka, jeden z najvýznamnejších slovenských maliarov 20. storočia sa narodil v obci Kostolište v roku 1888. V obci je zachovaný Benkov rodný dom a v kultúrnom dome sa nachádza pamätná izba s dielami, osobnými vecami majstra a ukážkami krojov. Pamätná izba je verejnosti prístupná na požiadanie. V miestnom kostole a sobášnej sieni sa nachádzajú diela Sv. Martin na koni a Záhorácka svadba.

2.2.5 Významné kultúrne a spoločenské podujatia

Deň zelá – slávnosti kapusty sa konajú každoročne na prelome septembra a októbra v Stupave, ktorá je známa tradíciou pestovania kapusty. Slávnosti sú sprevádzané bohatým programom – hudobné a folklórne vystúpenia, pestovateľské súťaže a výstavy, remeselnícky jarmok, výstavy miestnych umelcov a ochutnávky regionálnych gastronomických špecialít. Slávnosti priťahujú do Stupavy každoročne veľké množstvo návštevníkov z celého Záhoria aj neďalekej Bratislavy.

Summerbeach Rudava je letný hudobno-športový festival s desaťročnou tradíciou. Koná sa v rekreačnom stredisku Rudava pri Malých Levároch koncom júna. Podujatie patrí k najväčším letným festivalom na Slovensku. V roku 2006 bola priemerná denná návšteva počas troch festivalových dní 5 500 ľudí. Okrem hudobných koncertov sa tu koná najväčší turnaj v plážovom volejbale na Slovensku a turnaje v ďalších športoch.

Streetfest Malacky je ďalší letný športovo hudobný festival. V roku 2007 sa uskutoční počas dvoch dní už 10. ročník. Koná sa v zámockom parku v Malackách. Súčasťou programu festivalu sú okrem vystúpení hudobných skupín, streetbalový a volejbalový turnaj.

Prvomájové Malacky sú tradičným kultúrno-spoločenským podujatím, ktoré sa koná v Zámockom parku pravidelne na sviatok 1. mája. V roku 2007 sa uskutočnil siedmi ročník. Podujatie ponúka pestrý program pre všetky vekové skupiny obyvateľov : vystúpenia hudobných skupín rôznych žánrov, športový program a súťaže a hry pre deti.

Stupavský širák je hudobný festival zameraný na country a folkovú hudbu. Uskutočňuje sa v Stupave v amfiteátri, počas dvoch dní, pravidelne už od roku 1991.

Country mlyn je festival country hudby, ktorý sa uskutočňuje v rekreačnom zariadení Kamenný Mlyn pri obci Plavecký Štvrtok, v letnom období počas dvoch dní. Súčasťou festivalu sú aj ďalšie sprievodné akcie. V roku 2007 sa uskutoční 10 ročník.

2.3 Dostupnosť územia

Územie Dolného Záhoria je dobre dopravne napojené k veľkým mestám, čo spôsobilo aj mohutnú výstavbu chatových osád v blízkosti vodných plôch. Okrem cestnej siete je územie napojené aj železničnou dopravou.

2.3.1 Cestná doprava

Hlavnou osou cestnej dopravy je diaľnica D2 z Bratislavy cez Malacky a Kúty do Českej republiky. Ďalšími dôležitými cestnými ťahmi sú :

Štátna cesta prvej triedy č. 2 z Bratislavy cez Stupavu a Malacky do Kútov, ktorá prakticky kopíruje trasu diaľnice.

Štátne cesty druhej triedy :

cesta č. 503 z Pezinku cez horský prechod Baba do Perneku, Malaciek a Záhorskej Vsi.

cesta č. 501 z Lozorna cez Rohožník do Jablonice

cesta č. 590 z Malaciek do Borského Mikuláša

Autobusovú prepravu osôb do všetkých obcí zabezpečuje SAD Bratislava. Najväčšia frekvencia spojov je na trasách Bratislava – Malacky a Bratislava – Rohožník.

SAD Trnava zabezpečuje linku Senica – Bratislava, vďaka ktorej majú priame spojenie s Bratislavou aj obce Plavecký Mikuláš, Plavecké Podhradie a Sološnica.

SKAND Skalica prevádzkuje dve linky Skalica – Bratislava. Prvá prechádza cez Holíč, Šaštín – Stráže, Studienku a Malacky, druhá cez Holíč, Kúty, Veľké Leváre a Malacky.

Firma Doprávia zabezpečuje dopravu osôb zo Záhoria cez Malacky do Bratislavy na linkách z Kútov, Sekúl a Závodu. Umožňuje tak obciam Veľké Leváre, Malé Leváre, Gajary, Závod a Kostolište priame spojenie s Bratislavou.

2.3.2 Železničná doprava

Oblasťou prechádzajú železničné trate :

110, Bratislava – Kúty – Břeclav

112, Zohor - Plavecký Mikuláš

113, Zohor – Záhorská Ves

Spojenie s Českou republikou umožňuje trať č. 110. V riešenej oblasti však zrýchlené vlaky smerujúce do Čiech nezastavujú. Najbližšie stanice, v ktorých tieto vlaky stoja sú Kúty alebo Bratislava.

Priame spojenie s Bratislavou a Kútmi majú prostredníctvom osobných vlakov na trati č. 110 obce : Zohor, Plavecký Štvrtok, Malacky, Veľké Leváre a Závod.

Osobné vlaky premávajú aj na trati č.112 Zohor – Vysoká pri Morave – Záhorská Ves.

Trat' č. 113 Zohor – Plavecký Mikuláš, nie je v súčasnosti pre osobnú dopravu využívaná.

2.3.3 Hraničné prechody

Jediný hraničný prechod v oblasti Dolného Záhoria do Rakúska je v Záhorskej Vsi. Prechod cez rieku Moravu zabezpečuje kompa (prevádzková doba 5 – 22 hod), ktorá počas zvýšenej vodnej hladiny alebo ľadochodu nepremáva. Medzi Záhorskou Vsou a Angernom je plánovaná výstavba mosta ponad rieku, most by mal byť uvedený do prevádzky až v roku 2013.

Ďalšie (najbližšie) prechody do Rakúska sú až v Moravskom sv. Jáne a Bratislave. Najbližší prechod do Českej republiky je v Kútoch.

2.4 Návštevnosť lokality Dolné Záhorie

Územie Dolného Záhoria je pre potreby dokumentu vymedzené okresom Malacky. Štatistický úrad SR vykazuje za okresy údaje o ubytovacích zariadeniach a návštevnosti. Základné údaje za okres Malacky za rok 2005 sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Údaje o cestovnom ruchu v okrese Malacky

Počet ubytovacích zariadení	14
Kapacita ubytovacích zariadení	925
Tržby spolu (v tis. Sk.)	29302
Priemerná cena za ubytovanie (sk)	664
Počet návštevníkov	20658
Počet prenocovaní	44 118
Priemerný počet prenocovaní	2,1
% využitie stálych lôžok	13,5

Zdroj : Štatistický úrad SR

Počet prenocovaní v 14 štatisticky evidovaných zariadeniach (skutočný počet je vyšší) v roku 2005 bol 20 658. Priemerný počet prenocovaní bol 2,1 noci.

Viac ako polovicu (57,3%) návštevníkov okresu podľa údajov Štatistického úradu SR tvorili občania SR. Nasledovali občania Nemecka, Českej republiky a Rakúska.

Údaje o návštevníkoch podľa krajiny pôvodu

Krajina	Počet návštevníkov	Počet návštevníkov %	Počet prenocovaní	Priem. počet prenocovaní
SR	11 845	57,34%	20 854	1,8
Cudzinci spolu	8 813	42,65%	23 264	2,6
Česká republika	2 424	11,73%	5 939	2,5
Nemecko	2 511	12,16%	7 088	2,8
Rakúsko	1 263	6,11%	4 372	3,5
Francúzsko	299	1,45%	737	2,5
Poľsko	517	2,50%	968	1,9
Taliansko	339	1,64%	1 044	3,1
Ostatné krajiny	1 460	7,07%	3 118	2,1
EÚ 25 (okrem SR)	8 303	40,19%	21 816	2,6
Návštevníkov spolu	20 658	100,00%	44 118	2,1

Zdroj : Štatistický úrad SR

2.4.1 Ubytovacie zariadenia

Obec	Názov, adresa	Lôžková kapacita	Tip ubytovania
Malacky	Hotel Atrium, Zámocká 1	140	Hotel **
Malacky	Motel M, Hviezdoslavova 62	54	Motel *
Malacky	Hotel Tatra, Záhorácka 5	23	Hotel *
Malacky	Ubytovanie a espresso Andrea, Pezinská 2	17	Ubytovňa
Malacky	Penzión Zuzana, Továrenská 15	120	Penzión *
Stupava	Park Hotel Stupava, Nová 64	60	Hotel **
Stupava	Penzión Sagres, Nová 145	12	Penzión
Stupava	Penzión v Stupave, Železničná 49	76	Ubytovňa
Stupava	Penzión Privát, Hviezdoslavova 72	15	Penzión ***
Stupava	Hotel Stupava, Nová 1588	110	Hotel ***
Stupava	Penzión Intenziva, Nová 1555	nezistené	Penzión
Stupava	Ubytovňa pri Cevaservise, Dlhá 2065/2A	nezistené	Ubytovňa
Plavecký Štvrtok	Rekreačné zariadenie Kamenný Mlyn	112 – hotel 76 - bungalovy	Hotel ** Kemping
Plavecký Štvrtok	Penzión U Bociana, Hlavná 339	25	Penzión
Plavecký Štvrtok	Penzión Alena, Športová 1	10	Penzión
Pernek	Chata Pod Roháčom, Ráztoka 725	Nezistené	Horská chata
Pernek	Motel pod Heštúnom, Pernek 311	5	Motel *
Malé Leváre	ATC Rudava, Malé Leváre 177	160 – bungalovy a chatky 350 miest na stany	Kemping
Gajary	Penzión Ajka, Gráfová 596	30	Penzión
Gajary	Turistická Ubytovňa Záhoran, Športová 749	60	Ubytovňa
Gajary	Turistická ubytovňa Špek, Na riadku	60	Ubytovňa
Borinka	Chata Pod vrchom, Borinka 256	40	Horská chata
Lozorno	Hotel Karpatský Dvor, Nám. Sv. Kataríny 282	49	Hotel ***
Vysoká pri Morave	Penzión U Fera, Hlavná 1	15	Penzión
Vysoká pri Morave	Penzión u Kveta, Zemianska 2	25	Penzión

Väčšina ubytovacích zariadení rôznej kategórie sa koncentruje v mestách Stupava a Malacky. Pomerne veľkou ubytovacou kapacitou disponujú rekreačné zariadenia Rudava a Kamenný mlyn. Zvyšné zariadenia v ostatných obciach majú väčšinou charakter penziónov.

3 SWOT ANALÝZA

SWOT analýza poskytuje celkový pohľad na situáciu riešeného územia – na jej silné stránky, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia rozvoja. Na základe SWOT analýzy možno definovať najvhodnejšie ciele, ktoré by využitovali najvýraznejšie predpoklady a pozitívne rozvojové impulzy a eliminovali problémy a prípadné riziká.

Okrem analýz stavu daného územia je predmetom záujmu aj okolité prostredie, vyvolávajúce pozitívne alebo negatívne vplyvy. Na základe toho sa SWOT analýza člení na analýzu interného prostredia (vnútorných faktorov) a analýzu prostredia (vonkajších faktorov).

Podľa povahy sledovaných javov sa v SWOT analýze rozlišujú pozitívne a negatívne faktory. Pozitívne faktory (silné stránky a príležitosti) predstavujú indikujúce rozvojové procesy. Negatívne faktory (slabé stránky a ohrozenia) naznačujú problémy – disparity.

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Oblasť hraničí s Rakúskom, blízkosť Českej republiky</p> <p>Vidiecke zázemie Bratislavy</p> <p>Zachovalé prírodné lokality a chránené územia</p> <p>Dostatok vodných plôch využiteľných pre kúpanie v letnom období</p> <p>Dobré podmienky pre cykloturistiku – sieť značených cyklotrás, možnosti pre cestnú aj horskú cyklistiku</p> <p>V Malých Karpatoch zaujímavé lokality pre peších turistov</p> <p>Dostatok možností pre športový rybolov a poľovníctvo</p> <p>Vyhľadávané hubárske oblasti</p> <p>Vysoký počet individuálnych rekreačných zariadení – chaty a chalupy</p> <p>Oblasťou prechádza diaľnica D2 a hlavná železničná trať do ČR</p>	<p>Nedostatočné možnosti pre zimnú rekreáciu</p> <p>Nevyužitý potenciál niektorých pamiatok pre cestovný ruch napr. kaštiele</p> <p>Slabé povedomie o environmentálnom význame a jedinečnosti nivy Moravy</p> <p>Rozlohou veľké územie Vojenského obvodu Záhorie nie je možné využiť pre potreby cestovného ruchu</p> <p>Okolie vodných plôch nie je udržiavané a chýba tu potrebná infraštruktúra pre rekreáciu</p> <p>Oblasť nemá vhodné podmienky pre dlhodobjšie pobyty</p> <p>Nedostatočná prezentácia možností cestovného ruchu oblasti Dolného Záhoria ako celku</p> <p>Nevyužitý potenciál vidieckeho regiónu pre rozvoj agroturistiky</p>
Príležitosti	Ohrozenia
<p>Nárast počtu návštevníkov z dôvodu pracovnej cesty v súvislosti s rozvojom priemyselného parku Euro Valley</p> <p>Podpora rozvoja ekoturizmu, najmä v oblasti nivy Moravy</p> <p>Využitie vidieckeho cestovného ruchu pre predĺženie doby pobytov</p> <p>Prehlbovanie spolupráce s Rakúskom</p> <p>Rekonštrukcia kultúrnych pamiatok (kaštieľov vo Veľkých Levároch a Malackách) a ich sprístupnenie pre verejnosť</p> <p>Využitie histórie regiónu (hrady, Pálffyovské panstvo) a archeologických lokalít (rímska stanica v Stupave, Pohanská) pre tvorbu produktov kultúrno-poznávacieho CR</p> <p>Vybudovanie hraničného mosta Záhorská Ves – Angern cez Moravu</p> <p>Vytvorenie podujatí založených na miestnych tradíciách a zvykoch (príklad – „Dni zelá“ v Stupave)</p>	<p>Nedostatočné budovanie image územia v oblasti cestovného ruchu</p> <p>Pretrvávajúci charakter územia využívaného len na krátkodobú rekreáciu a pobyty</p> <p>Jednostranné zameranie regiónu na cestovný ruch prevažne v letnom období</p> <p>Nedobudovanie technickej infraštruktúry v chatových oblastiach môže vážne poškodiť kvalitu životného prostredia</p> <p>Nárast kriminality a iných socio-patologických javov v území</p>

4 STRATEGICKÁ ČASŤ

Východiskom pre formovanie stratégie sú hlavné závery analýzy v podobe disparít a na ne nadväzujúcich faktorov rozvoja.

4.1 Hlavné disparity a faktory rozvoja

Disparity

Nedostatočná infraštruktúra pre rekreačné a športové aktivity.

Nedostatočné využitie kultúrno-historického potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu.

Nedostatok atraktívnych produktov cestovného ruchu pre udržanie návštevníkov na dlhodobejšie pobyty.

Nedostatočne využitý potenciál prírodného prostredia pre aktivity cestovného ruchu a nízke povedomie o jedinečnosti a výnimočnosti niektorých prírodných lokalít.

Faktory rozvoja

Modernizácia a budovanie novej infraštruktúry pre rozvoj rekreačno-športových aktivít.

Rekonštrukcia kultúrnych a historických pamiatok a ich využitie pre účely kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu, tvorba nových kultúrno-spoločenských podujatí vo väzbe na históriu a tradície regiónu.

Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky ako foriem cestovného ruchu, ktoré prispievajú k rozvoju dlhodobejších pobytov.

Efektívny marketing zameraný na propagáciu územia a tvorbu nových atraktívnych produktov cestovného ruchu v chránených prírodných územiach.

4.2 Vízia cestovného ruchu Dolného Záhoria

Rozvojová stratégia bude založená na ďalšom zhodnocovaní potenciálov cestovného ruchu, zlepšovaní jeho materiálno-technickej základne, skvalitňovaním služieb a miery koordinácie jednotlivých aktivít. Rozvoj cestovného ruchu bude stavať na kvalitnom prírodnom prostredí, polohe územia a množstve kultúrno-historických pamiatok.

V oblasti cestovného ruchu je potrebné zachovať mnohorakosť ponuky, čo umožňuje osloviť rôzne skupiny návštevníkov, predĺžiť dobu ich pobytu a zvýšiť pravdepodobnosť ich pravidelného návratu. Dôraz by sa mal klásť na rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu a rekreačného cestovného ruchu, pre ktorých rozvoj sú v území najpriaznivejšie podmienky.

Vízia

Dolné Záhorie je vďaka svojmu prírodnému prostrediu, kvalitnej infraštruktúre a službám v cestovnom ruchu vyhľadávaným regiónom pre rekreačné aktivity (najmä u obyvateľov Bratislavy a blízkeho okolia). Rekreačné aktivity sú vykonávané vo veľkej miere v chránených územiach vo forme ekoturistických aktivít s ohľadom na trvalo udržateľný rozvoj.

Významnou formou cestovného ruchu je vidiecky turizmus a agroturistika, ktoré sa uskutočňujú aj vo forme dlhodobých pobytov v špecializovaných zariadeniach (gazdovský dvor, farma, rybné hospodárstvo a pod.). Na vidiecky turizmus nadväzujú aktivity vykonávané v prírodnom prostredí (hubárstvo, rybolov, poľovníctvo) ako aj podpora tradičných miestnych produktov (značka regionálnych výrobkov) a odvetví (chov rýb, včelárstvo, chov koní a pod.).

Región pre rozvoj cestovného ruchu využíva svoje historické a kultúrne bohatstvo. Zrekonštruované pamiatkové objekty sú prístupné širokej verejnosti a slúžia najmä ako kultúrne zariadenia (múzeá, galérie). Na Dolnom Záhori sa počas celého roka uskutočňujú kultúrno-spoločenské podujatia, ktoré sa viažu k významným historickým miestam a tradíciám regiónu.

Významnú rolu v usmerňovaní rozvoja cestovného ruchu a koordinácii všetkých zúčastnených subjektov hrá mesto Malacky. Mesto prostredníctvom turistickej informačnej kancelárie efektívne propaguje Dolné Záhorie ako región so špecifickou ponukou cestovného ruchu.

Strategický cieľ rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria

Strategický cieľ vyplýva z hlavnej formy cestovného ruchu Dolného Záhoria, ktorou je rekreačno-športový cestovný ruch a vidieckeho charakteru oblasti, ktorá má potenciál pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky.

Strategický cieľ

Využitie potenciálu územia v rekreačno-športovom a vidieckom cestovnom ruchu pre zvýšenie návštevnosti a predĺženie pobytov prostredníctvom tvorby nových produktov, zlepšenia infraštruktúry a služieb cestovného ruchu.

4.3 Prioritné oblasti

Prioritné oblasti rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria sú oblasti vnútorne súvisiacich problémov, na ktoré by sa mala stratégia zamerať. Do týchto oblastí by mala byť smerovaná finančná aj organizačná podpora.

Zlepšenie infraštruktúry a služieb pre športovo-rekreačný cestovný ruch

Rozvoj kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu

Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky ako foriem cestovného ruchu s potenciálom pre nárast počtu dlhodobých pobytov

Marketing cestovného ruchu Dolného Záhoria

4.3.1 Prioritná oblasť 1

Oblasť Dolného Záhoria slúži ako rekreačné zázemie Bratislavy. Pobytov sa realizujú vo veľkej miere vo vlastných objektoch (chaty, chalupy), väčšinou krátkodobé (víkendové pobytov). Rozšírené sú športovo-rekreačné aktivity (kúpanie, cykloturistika, pešia turistika, korčuľovanie, športový rybolov, poľovníctvo a hubárstvo) najmä v letnom období. V zimnom období územie ponúka možnosti pre bežkovanie, korčuľovanie a lyžovanie. Pre lepšie využitie potenciálu vyplývajúceho z charakteru oblasti ako rekreačného zázemia hlavného mesta je potrebné zlepšiť infraštruktúru rekreačných lokalít a ponuku služieb.

Podľa dokumentu Regionalizácia cestovného ruchu SR je Dolné Záhorie súčasťou Záhorského regiónu. Za aktivity s dlhodobou najvyšším potenciálom v Záhorskom regióne považuje dokument : pobyt/rekreáciu pri vode, vodnú turistiku/vodáctvo a cykloturistiku.

Opatrenia pre podporu rozvoja vodných plôch

V oblasti je viacero vodných plôch vhodných pre rekreačné účely. Jediné plnohodnotné rekreačné stredisko pri vodnej ploche je Rudava pri obci Malé Leváre na ktorom momentálne prebieha projekt revitalizácie a čistenia vody. .

Pre rekreáciu a pobyt pri vode sú využiteľné: jazero pri Plaveckom Štvrtku, jazero pri Jakubove, Lábske jazero, jazerá pri Vysokej pri Morave (Veľké a Malé Axi), priehradné vodné nádrže pri Lozorne a Kuchyni, kúpalisko Kamenný Mlyn v Plaveckom Štvrtku a kúpalisko v Malackách. Uvedené vodné plochy (aj ďalšie) sú využívané na kúpanie aj v súčasnosti. Pre účely rozvoja cestovného ruchu je však potrebná revitalizácia vodných plôch a ich okolia, vybudovanie doplnkovej infraštruktúry (toalety, sprchy, prezliekarne) a služieb (stravovanie a občerstvenie, požičovne člnov, vodných bicyklov). Žiaduce by bolo aj prepojenie týchto lokalít s cyklistickými cestami.

Najväčší potenciál pre rozvoj cestovného ruchu okrem vyššie spomínaného rekreačného areálu Rudava má jazero pri Plaveckom Štvrtku, ktoré by sa po nevyhnutných úpravách mohlo postupne stať strediskom letnej rekreácie podobného významu ako Rudava pri Malých Levároch. Potenciál vyplýva z dobrej polohy, dostupnosti (blízkosť Bratislavy, dostupnosť z diaľnice D2 a železnice) a charakteru jazera a jeho okolia (pieskové pláže a borovicové lesy). Významnú úlohu tu zohráva blízkosť (cca 1 km) rekreačného zariadenia Kamenný mlyn, ktoré disponuje ubytovacou a stravovacou kapacitou. V areály sa nachádzajú atraktivity pre deti ako napríklad ihrisko mini golfo, pre dospelých je lákadlom novootvorená vinotéka. Na Kamennom mlyne sa v letnom období uskutočňuje viacero kultúrno-spoločenských podujatí, ktoré majú svoje miesto nielen u slovenských účastníkov, ale obľúbené sú aj u českých či nemeckých návštevníkov. Najznámejším podujatím je zraz motorkárov, zraz a výstava kabrioletov a výstavy psov. Pre rozvoj cestovného ruchu a zvýšenie bezpečnosti pohybu turistov by bolo vhodné uvedené lokality vzájomne prepojiť vybudovaním nadchodu nad železnicou a následne chodník pre peších a cyklistov.

Ostatné vodné plochy zápasia s podobnými problémami ako v obci Plavecký Štvrtok. Problémami sú nevyhovujúca kvalita vody a nedostatočné vybavenie infraštruktúry cestovného ruchu. Pri revitalizácii a následnom rozvoji lokalít je vhodné zapojiť aj súkromný sektor. Samosprávy by mali svojimi projektami (napr. čistenie vody, výstavba prístupových komunikácií, parkovacích plôch a iné) vytvárať podmienky pre zvýšenie atraktivity lokalít a iniciovať vstup súkromného kapitálu v podobe vybudovania športových, ubytovacích a stravovacích zariadení.

Opatrenia pre podporu rozvoja cyklotrás

Záhorie patrí k regiónom s najhustejšou sieťou cyklotrás v rámci Slovenskej republiky. Svojim charakterom je územie vhodné pre cestnú aj horskú cyklistiku (Malé Karpaty). Pre ďalší rozvoj cykloturistiky je potrebné zvýšiť bezpečnosť pohybu na cyklotrasách, zabezpečiť údržbu cyklociest vedúcich mimo cestných komunikácií, skvalitniť stravovacie a občerstvovacie služby pozdĺž cyklotrás, vybudovať odpočívadlá pre cyklistov, vybudovať informačné tabule upozorňujúce na zaujímavé miesta. Vzhľadom na národnú legislatívu je žiaduce označiť všetky cyklistami využívané lesné cesty a zhodnotiť ich tak na oficiálne cyklotrasy. Cieľom je rozšíriť sieť cyklotrás o ďalšie zaujímavé trate vedené cez lesy a lúky, ktoré sú vhodné predovšetkým na horskú cyklistiku. Oproti už existujúcim

cyklotrasám ponúkajú rekreantom bližší kontakt s prírodou, zdravšie prostredie a bezpečnosť.

Opatrenia pre podporu ekoturizmu:

Rekreačné aktivity na území Dolného Záhoria je možné aj potrebné rozvíjať ako ekoturistické aktivity.

Ekoturizmus je pomerne nová, environmentálna forma cestovného ruchu. Je súčasťou trvalo-udržateľného turistického ruchu, ktorý nevytvára tlak na životné prostredie. Ekoturizmus je možné orientovať do prírodného prostredia, pod podmienkou, že nebude mať negatívny vplyv na toto prostredie. Ekoturizmus je chápaný ako zodpovedné cestovanie a návšteva prírodných oblastí, kde je životné prostredie chránené.

Turistické aktivity, ktoré sú označované za ekoturizmus majú nasledovné charakteristiky :

- Smerujú do chránených prírodných lokalít a orientujú sa na pozorovanie flóry a fauny (napríklad pozorovanie vtáctva)
- Čiastočne využívajú ekologicky vhodné dopravné prostriedky (napríklad cykloturistika, hipoturistika)
- Nevyžadujú si žiadnu dopravu (horská turistika, turistika po náučných chodníkoch)
- Realizujú sa pre malý počet ľudí (soft turizmus)

Uvedeným charakteristikám ekoturizmu veľmi dobre vyhovuje oblasť nivy Moravy. Ide o jedinečnú zachovalú prírodnú oblasť. Nachádza sa v CHKO Záhorie, jej územie je súčasťou siete NATURA 2000 (ako chránené vtáčie územie aj ako lokality európskeho významu) a patrí aj k lokalitám Ramsarskej dohody (celosvetovo významné mokrade). Nachádza sa tu množstvo zaujímavých a vzácnych druhov rastlín a živočíchov. Je tu možné vykonávať ekologicky nezaťažujúce aktivity – cykloturistika, splav Moravy.

Pre využitie potenciálu územia nivy Moravy by bolo vhodné vytvoriť združenie obcí pozdĺž rieky Moravy. Takéto združenie by sa zameriavalo, aj prostredníctvom spolupráce s rakúskymi partnermi, na propagáciu a zvyšovanie povedomia o nive Moravy a na tvorbu nových produktov ekologického cestovného ruchu.

Významnými prírodnými lokalitami sú Plavecký a Borinský kras so svojimi jaskyňami. Tunajšie jaskyne vzhľadom na svoj charakter nie sú vhodné na sprístupnenie pre verejnosť. Na území Borinského krasu by však bolo vhodné vybudovať turistický náučný chodník (podobne, ako je to v prípade Plaveckého krasu).

4.3.2 Prioritná oblasť 2

Pre ďalší rozvoj kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu je potrebná revitalizácia existujúcich kultúrno-historických pamiatok, ako aj podpora vzniku atraktívnych kultúrnych podujatí. Dôležitým faktorom pre rozvoj kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu je dostupnosť k pamiatkam. Je nevyhnutné riešiť dopravné napojenia obcí a dopravné značenie (hnedé tabule) atraktivít kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu.

Opatrenia pre podporu kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu:

Pri niektorých významných pamiatkach je potrebná zmena účelu ich využitia. Ide o kaštiele v Malackách a vo Veľkých Levároch, ktoré boli donedávna využívané ako zdravotnícke zariadenia a v súčasnosti sú pre verejnosť neprístupné alebo nevyužívané. Rekonštrukcia a opätovné využitie kaštieľov si vyžaduje nemalé finančné prostriedky a kooperáciu viacerých subjektov. Aktivity spojené s rekonštrukciou kaštieľov a rozhodnutím o ich

využití si pravdepodobne vyžadujú dlhšie časové obdobie. V prvej etape, v prípade Kaštieľa vo Veľkých Levároch, by mal byť sprístupnený verejnosti a revitalizovaný aspoň park v areály kaštieľa.

Ďalšími pamiatkami, ktoré by po rekonštrukcii a vhodnom využití mohli byť prínosom pre cestovný ruch sú synagógy v Stupave a Malackách. Synagógy by po rekonštrukcii mohli slúžiť kultúrnym účelom ako múzea, galérie alebo koncertné sály a týmto spôsobom vhodne doplniť ponuku kultúry uvedených miest.

Potenciál pre rozvoj kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu poskytujú aj archeologické lokality, najmä rímska stanica v Stupave, prípadne aj keltské hradisko Pohanská nad obcou Plavecké Podhradie. V uvedených lokalitách by po ďalšom archeologickom výskume bolo možné vybudovať múzeum v prírode a v nadväznosti na to realizovať kultúrne podujatia poukazujúce na ich históriu. Za účelom získania skúseností je možné nadviazať cezhraničnú spoluprácu s rímskym múzeom v Petronel Carnuntum v Rakúsku, prípadne spoluprácu s múzeom Antická Gerulata Rusovce (súčasť Múzeí mesta Bratislava). Vzhľadom na súčasný stav archeologických lokalít je možné uvažovať so zriadením múzea v prírode až v dlhšom časovom horizonte.

V prípade hradov Pajštún a Plavecký hrad je potrebné zabezpečiť ich údržbu a konzerváciu aby sa predišlo ďalšiemu chátraniu. K hradu Pajštún, ako častému cieľu turistov v zaujímavom prírodnom prostredí, by bolo vhodné vybudovať turistický náučný chodník (na Plavecký hrad už takýto chodník vedie). Na oboch hradoch, prípadne v obciach pod nimi, by bolo vhodné založiť tradíciu kultúrno-spoločenských podujatí na základe miestnej histórie. Vhodnými podujatiami sú rytierske dni, ľudové remeslá, hradný jarmok a ďalšie.

Opatrenia pre podporu dostupnosti atraktivít cestovného ruchu

Predpokladom pre rozvoj cestovného ruchu je dobrá dostupnosť k atraktivitám cestovného ruchu. Dostupnosťou sa chápe dobré dopravné napojenie (cestné, železničné a pešie), zrozumiteľné dopravné značenie k atraktivitám cestovného ruchu (hnedé cestné tabule, informačné tabule v obci, smerovacie tabule) a dostatočne zabezpečené parkovacie plochy v prípade individuálneho automobilového turizmu. Odporúčame využiť prostriedky na rekonštrukciu a výstavbu takýchto obslužných prvkov prioritne v oblastiach zaťažených nárazovým prívodom turistov (napr. Marianka – pútnické miesto)

Nezanedbateľným prvkom pre rozvoj cestovného ruchu je atraktivnosť obcí pre turistov, ktorá je podmienená vzhľadom obce a predovšetkým verejných priestranstiev, kde sú vo väčšine obcí umiestnené autobusové zastávky, obchody, stravovacie zariadenia, predajne suvenírov a iné. . Ako nepriamu podporu rozvoja cestovného ruchu odporúčame úpravu verejných priestranstiev obcí (zakladanie parkov a sadových úprav verejnej zelene, podpora pešej a cyklistickej dopravy a podobne). Tieto aktivity je možné podporiť zo štrukturálnych fondov.

4.3.3 Prioritná oblasť 3

Vidiecku turistiku chápeme ako súbor rekreačných aktivít alebo aktivít voľného času, ktoré sa viažu na prostredie vidieckeho osídlenia a sú odlišné od civilizačných rekreačných aktivít. Formou realizácie znamená aj istý návrat k prírode, k činnostiam, ktorými sa bezprostredne zaoštarávajú základné potreby na živobytie.

Agroturistika je chápaná užšie ako vidiecky turizmus. Ako súčasť vidieckeho turizmu zahŕňa špecifické činnosti agropodnikateľov a poľnohospodárskych podnikov podľa

miestnych ekonomických a prírodných podmienok, zameraných na uspokojovanie potrieb turistov.

Opatrenia na podporu vidieckeho turizmu a agroturistiky

Oblasť Dolného Záhoria nedisponuje dostatočnou skladbou prírodných alebo kultúrnych atraktivít, ktoré by presahovali regionálny význam a boli by schopné zabezpečiť prílev návštevníkov. Vidiecka turistika by sa mala stať formou cestovného ruchu, ktorá podporí nárast počtu návštevníkov a to aj na dlhodobjšie pobyty.

Za týmto účelom je potrebné navrhnuť a podporiť vznik foriem vidieckeho turizmu špecifických pre danú oblasť. Dolné Záhorie je poľnohospodársky región, nie je tu však dominantné odvetvie poľnohospodárstva, ktoré by udávalo typický ráz oblasti a bolo by atraktívne aj pre cestovný ruch (napríklad vinárstvo, ovčiarstvo). Práve preto je potrebné vytvoriť nové produkty vidieckeho cestovného ruchu, ktoré by boli typické pre dané územie, napríklad pobyty alebo aktivity typu: „v hubárskom raji“, „na rybnom hospodárstve“, na ranči alebo farme. Vhodné je zapojiť aj menších chovateľov hospodárskych zvierat za účelom spoznávania života zvierat, spracovania produktov z nich a následný predaj týchto produktov. Vhodnými zvieratami sú kozy, kravy a ovce (spracovanie mlieka, mäsa, vlny a kože).

Nevyhnutnou podmienkou pre vznik a rozvoj vidieckeho turizmu je vôľa a schopnosť podnikateľov takéto služby poskytovať. Aktívnu úlohu v pôsobení na podnikateľov za účelom rozvoja agroturistiky by malo zohrávať TIK Malacky. Aktivity by sa realizovali formou seminárov a workshopov pre podnikateľov v oblasti cestovného ruchu. Vhodné by bolo využiť skúsenosti z Rakúska (formou cezhraničnej spolupráce), kde je vidiecky turizmus veľmi rozšírený. Podnikatelia by takouto formou mohli získavať cenné informácie dôležité pre tvorbu produktov vidieckeho turizmu a agroturistiky, ktoré na Slovensku stále nie sú dostatočne rozšírené.

Pre rozvoj agroturistiky by mohli mať význam napríklad rybnikárstvo, poľovníctvo, včelárstvo, prípadne pobyty na farmách alebo rančoch. Je tu veľké množstvo možností na vykonávanie aktivít orientovaných do prírody : zber húb v známych hubárskych lokalitách, rybolov, zber liečivých rastlín, kúpanie a pobyty pri vode, cykloturistika, pešia turistika, splav Moravy. Vidiecky turizmus by mohli podporiť aj nové ekoturistické aktivity zamerané na poznávanie flóry a fauny chránených území.

Ubytovanie viažuce sa na vidiecky turizmus by mohlo byť zabezpečené formou pobytov na súkromí, v prenájatých chatách alebo chalupách.

4.3.4 Prioritná oblasť 4

Cieľom aktivít v tejto prioritnej oblasti bude propagácia územia ako celku, tvorba nových atraktívnych produktov a skvalitňovanie služieb v cestovnom ruchu. Pre napĺňanie cieľov prioritnej osi je potrebná široká komunikácia a spolupráca veľkého počtu regionálnych subjektov (obce, podnikatelia, záujmové združenia a pod.), ako aj subjektov z iných regiónov za účelom výmeny skúseností. Pre efektívnu spoluprácu je nevyhnutná koordinácia postupov všetkých zúčastnených subjektov. Koordinačnú úlohu by malo zohrávať mesto Malacky prostredníctvom Turistickej informačnej kancelárie (TIK) Malacky.

V oblasti propagácie je jednou z kľúčových aktivít zriadenie efektívneho informačného internetového portálu. Fungovanie portálu by bolo v pôsobnosti TIK Malacky a jeho úlohou by bolo poskytovať široké spektrum informácií z oblasti cestovného ruchu (prírodné

a kultúrno-historické atraktivity, možnosti vykonávania športových aktivít, ubytovacie a stravovacie zariadenia a podobne).

Ďalšou aktivitou by malo byť vytvorenie a distribúcia informačnej brožúry a letákov. Tieto by slúžili na propagáciu regiónu a produktov cestovného ruchu u návštevníkov regiónu a širokej verejnosti ako aj na veľtrhoch cestovného ruchu.

Koordinácia by mala byť zameraná na tvorbu spoločných postupov za účasti všetkých dotknutých obcí, zosieťovanie podnikateľov a iných organizácií poskytujúcich služby v cestovnom ruchu. Výsledkom by mali byť také marketingové aktivity, ktoré by sa cielene zameriavali na také skupiny turistov, ktoré budú generovať príjmy, tzv. viacdňový pobyt turistov. V prípade krátkodobej (prímestskej) turistiky ponúknuť doplnkové služby, ako športoviská, stravovacie služby, obchody, tradičné dielne atď.

4.4 Možnosti využitia štrukturálnych fondov v období 2007-2013

Územie Dolného Záhoria je ako súčasť Bratislavského kraja oprávnené na čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ v rámci cieľa Konkurencieschopnosť a zamestnanosť. Dokumentom určujúcim priority pri čerpaní pomoci v rámci cieľa Konkurencieschopnosť a zamestnanosť v období 2007-2013 je **Operačný program Bratislavský kraj (OPBK)**.

Oproti programovaciemu obdobiu 2004-2006, kedy boli v rámci Jednotného programového dokumentu pre cieľ 2 (JPD 2), vyčlenené dve opatrenia priamo zamerané na cestovný ruch, je podpora cestovného ruchu v súčasnom programovacom období výrazne nižšia.

Aktivity súvisiace s rozvojom cestovného ruchu bude OPBK podporovať v rámci prioritnej osi 1 Infraštruktúra. Na cestovný ruch sa priamo orientujú len aktivity *Zachovanie a obnova kultúrneho a prírodného dedičstva s cieľom podpory cestovného ruchu*, v rámci opatrenia 1.1 Regenerácia sídiel. Tieto aktivity budú zamerané na : *podporu obnovy a rekonštrukcie národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových objektov, podporu obnovy a regenerácie historických parkov, využitie potenciálu chránených území pre rozvoj cestovného ruchu s ohľadom na trvalú udržateľnosť týchto území. Aktivity zamerané na obnovu a rekonštrukciu kultúrnych pamiatok, pamiatkových objektov a obnova historických parkov budú realizované celoplošne na celom území Bratislavského kraja. Aktivity zamerané na využitie potenciálu chránených území budú realizované na územiach CHKO, ŠPR a na chránených vtáčích územiach NATURA 2000.*

Ako príklad využitia finančných zdrojov z OPBK uvádzame:

Podpora aktivít cestovného ruchu, ktoré nezaťažujú životné prostredie, s cieľom využiť potenciál chránených území prostredníctvom podpory budovania cyklotrás, náučných chodníkov, infraštruktúry pre ďalšie ekoturistické aktivity (splav Moravy).

Pre dodržiavanie princípu trvalo udržateľného rozvoja s jeho ekonomickým, ekologickým a sociálnym aspektom, je dôležité zosúladiť rozvoj cestovného ruchu s potrebou ochrany prírody. Na území Dolného Záhoria sa nachádzajú legislatívne chránené územia ako aj územia patriace do siete NATURA 2000 a Ramsarské lokality. Na základe analýzy môžeme považovať za hlavnú formu cestovného ruchu v území rekreačný a športový cestovný ruch, ktorého aktivity sú z veľkej časti koncentrované v chránených územiach.

Ďalšou skupinou aktivít, ktoré je možné podporiť na základe opatrenia 1.1 OPBK je *podpora obnovy a rekonštrukcie národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových objektov, podporu obnovy a regenerácie historických parkov*. Na území Dolného Záhoria je niekoľko svetských aj sakrálnych pamiatok s potenciálom pre cestovný ruch, ktoré si však vyžadujú rekonštrukciu a v niektorých prípadoch aj zmenu účelu využitia. Ide najmä o kaštiele vo

Veľkých Levároch (spolu s historickým parkom) a Malackách, budovy synagóg v Stupave a Malackách, hrady Pajštún a Plavecký hrad (potreba konzervácie a údržby), pútnický areál v Marianke, kostol vo Veľkých Levároch, synagóga v Stupave a ďalšie kaštiele s nevhodným využitím.

Nepriamy vplyv na rozvoj cestovného ruchu, prostredníctvom zlepšenia dostupnosti územia budú mať aktivity opatrenia 1.2 Regionálna a mestská hromadná doprava. Zámerom opatrenia je vybudovanie integrovaného dopravného systému v Bratislavskom kraji.

Dolné Záhorie, na základe hranice s Rakúskom, je oprávneným územím (ako súčasť Bratislavského kraja) na podporu v rámci cieľa Európska územná spolupráca. Programovým dokumentom pre uvedené cieľ na obdobie 2007-2013 je **Program cezhraničnej spolupráce Slovensko – Rakúsko**.

Na podporu cestovného ruchu je zameraná skupina aktivít 1.2 Kultúrna spolupráca, spolupráca v cestovnom ruchu. Podpora cestovného ruchu bude orientovaná na tvorbu *spoločných stratégií pre propagáciu prihraničného regiónu a jeho lokalít ako atraktívnych destinácií. Doplnkové aktivity sa budú zameriavať na ďalší rozvoj turistických a rekreačných zariadení v regióne (napr. interregionálne cyklotrasy, plavebné aktivity). Okrem toho bude podporovaná propagácia kultúrneho dedičstva vrátane renovácie pamätihodností, avšak aktivity budú mať pilotný charakter a mali by vykazovať zhodu s príslušnými rozvojovými stratégiami.*

Nepriamy vplyv na rozvoj cestovného ruchu, prostredníctvom zlepšenia dostupnosti regiónu a podpory trvalej udržateľnosti chránených území, majú aj skupiny aktivít 2.1 Doprava a regionálna dostupnosť (plánovanie, organizácia dopravy a logistika) a 2.3 Spolupráca a spoločný manažment /spoločné riadenie chránených území.

Príklad využitia OP cezhraničnej spolupráce Slovensko-Rakúsko

Viacero aktivít alebo foriem cestovného ruchu navrhnutých stratégiou (agroturistika, ekoturizmus) je svojím charakterom v danom území nových, prípadne tu nemajú vybudovanú tradíciu. Pre úspešný rozvoj takýchto aktivít je dôležitý správny výber a použitie marketingových nástrojov.

Za týmto účelom je možné využiť skúsenosti z rakúskej strany hranice (Rakúsko patrí ku krajinám s veľmi dobrou úrovňou služieb vo vidieckom turizme a agroturistike). V rámci OP CBC SK – AT budú podporované *spoločné stratégie pre propagáciu prihraničného regiónu a jeho lokalít ako atraktívnych destinácií.*

Pre vznik cezhraničných partnerstiev by bolo vhodné vytvoriť združenie obcí, prípadne aj iných subjektov, v ktorých záujme je rozvoj a propagácia konkrétneho územia. Takéto združenie by zároveň bolo oprávneným prijímateľom pomoci. Na základe partnerstiev by mali vznikať spoločné marketingové aktivity zamerané na propagáciu územia, ako aj nové atraktívne produkty cestovného ruchu.

Ďalším programom zameraným na podporu rozvoja cestovného ruchu, aj napriek tomu, že okres Malacky priamo nesusedí s Maďarskou hranicou je **Program cezhraničnej spolupráce Slovensko – Maďarsko**. Dolné Záhorie je oprávneným územím ako súčasť Bratislavského kraja.

Podpore cestovného ruchu sa venuje prioritná os 1, oblasť podpory 1.3 Spoločná podpora turizmu. Podporované aktivity musia byť zamerané na podporu cezhraničnej spolupráce, *napríklad na návrh a rozvoj spoločných produktov turizmu, rozvoj turistických atrakcií a súvisiacej infraštruktúry, podpora spolupráce a sieťovania medzi existujúcimi turistickými organizáciami a podpora propagácie, marketingu a predaja - so špeciálnym dôrazom na*

on-line propagáciu spoločných produktov turizmu za účelom podporiť rast počtu návštevníkov regiónu z domácich aj medzinárodných trhov. (zlepšenie viacjazyčného toku informácií v turizme, návrhy a príprava informačných brožúr pre návštevníkov, letákov, tabúl a informačných značiek v oboch krajinách, vývoj interaktívnych webových stránok a systémov on-line rezervácií, databázy turistických zariadení).

4.5 Možnosti využitia prostriedkov z EAFRD

Programovým dokumentom určujúcim podmienky podpory z prostriedkov Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD) je Program rozvoja vidieka SR (PRVSR). Pre územie Dolného Záhoria je vzhľadom na 3. prioritnú oblasť stratégie - *Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky ako foriem cestovného ruchu s potenciálom pre nárast počtu dlhodobých pobytov*, opodstatnené využitie prostriedkov EAFRD v rámci osi 3 PRVSR - *Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva*.

Podporované aktivity v rámci nasledujúcich piatich opatrení osi sú zamerané na fyzické investície, ale aj na marketing služieb tvorbu rozvojových štúdií, vzdelávanie a informovanie.

Opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam

Cieľom tohto opatrenia je zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych subjektov prostredníctvom diverzifikácie ich činností aj do nepoľnohospodárskych aktivít. Podporovaná bude široká škála činností, ktoré môžu výrazne prispieť k rozvoju agroturistiky :

- *investície do rekreačných a ubytovacích zariadení;*
- *rekonštrukcia poľnohospodárskych objektov na agroturistické objekty;*
- *investície do výrobných a predajných objektov pre výrobu nepoľnohospodárskeho charakteru;*
- *investície do areálov slúžiacich pre rozvoj rekreačných a relaxačných činností.*

Opatrenie 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu

Aktivity opatrenia sú rozdelené do dvoch častí :

Prvá skupina aktivít (časť A) je zameraná na podporu nízkokapacitných ubytovacích zariadení :

- *rekonštrukcia a modernizácia nízkokapacitných ubytovacích zariadení;*
- *prestavba a prístavba časti rodinných domov a ďalších nevyužitých objektov na nízkokapacitné ubytovacie zariadenia*

Pri uvedených aktivitách sú podporované aj investície do vnútorného vybavenia a zariadenia vrátane pripojenia na internet

- *výstavba, rekonštrukcia a modernizácia kempingového ubytovania vrátane oplotení, osvetlenia a sociálnych zariadení*

Opatrenie 3.3 Vzdelávanie a informovanie

Vzdelávacie a informačné aktivity je možné využiť ako podporné nástroje aj v oblasti rozvoja cestovného ruchu.

Vzdelávacie aktivity určené pre podnikateľské subjekty a subjekty verejnej správy (obce, mestá a ich združenia a občianske združenia) – tematicky zamerané najmä na:

- *ekonomiku podnikateľského subjektu (napr. legislatíva, riadenie ekonomicky životaschopného podniku, podnikateľský plán, diverzifikácia činností, spolupráca a rozvoj podnikov);*
- *zavádzanie nových metód a nástrojov práce a riadenia vo vidieckom priestore;*
- *manažment kvality;*
- *inovácie vo vidieckych oblastiach, zavádzanie informačných technológií, internetizácia;*
- *ochranu životného prostredia (environmentálne vhodné technológie, alternatívne zdroje energie, separovaný zber, využívanie biomasy, ochrana, tvorba a manažment krajiny, cieľová kvalita vidieckej krajiny a pod.);*
- *obnovu a rozvoj vidieka.*

Informačné aktivity sú zamerané na :

- *tvorbu nových vzdelávacích programov;*
- *tvorbu analýz vzdelávacích potrieb;*
- *krátkodobé (jednodňové) kurzy, školenia , tréningy;*
- *konferencie a semináre;*
- *televízne a rozhlasové kampane (ako sú propagačné aktivity, besedy, talk shows);*
- *výmenné informačné stáže a návštevy;*
- *putovné aktivity k cieľovým skupinám;*
- *d ďalšie formy, ako napríklad tlačené publikácie a webové portály, trvalý informačný a poradenský servis zameraný na celoživotné vzdelávanie.*

Pri realizácii uvedených aktivít sa preferuje ich kombinácia.

Opatrenie 3.4 Obnova a rozvoj obcí

Spomedzi aktivít opatrenia sú pre rozvoj cestovného ruchu využiteľné najmä nasledovné :

- *zriaďovanie, rekonštrukcia a modernizácia remeselných dvorov podporujúcich oživenie tradičných remesiel, produkcie tradičných vidieckych produktov a zamestnanosti;*
- *rekonštrukcia a modernizácia chodníkov, verejného osvetlenia, rekreačných zón, verejných priestranstiev a parkov;*
- *výstavba, rekonštrukcia a modernizácia cyklotrás, náučných chodníkov, detských a športových ihrísk, tržníc, amfiteátrov, autobusových zastávok a pod.;*
- *rekonštrukcia a modernizácia stavieb a objektov historického, kultúrneho a spoločenského významu vrátane ich okolia (okrem stavieb a budov evidovaných na MK SR v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok a lokalít UNESCO).*

Opatrenie 3.5 Získavanie zručností, oživovanie a vykonávanie integrovaných stratégií rozvoja územia

Aktivity opatrenia súvisia s tvorbou implementáciou rozvojových stratégií a štúdií.

- *štúdie o dotknutej oblasti (vypracovanie podkladov, vlastnej štúdie, analýzy, odporúčania);*
- *opatrenia na poskytovanie informácií o oblasti a integrovaných stratégií rozvoja územia (tlač a distribúcia stratégií, informačné letáky o danej oblasti žiadajúcej o podporu z fondu EAFRD);*
- *vzdelávanie zamestnancov verejno–súkromných partnerstiev, ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní integrovanej stratégie rozvoja územia;*
- *propagačné podujatia a vzdelávanie vedúcich pracovníkov verejno–súkromných partnerstiev súvisiace s prípravou na prístup Leader (účasť na seminároch, školeniach).*

Oprávnení prijímatelia

Oprávnenými prijímateľmi na pomoc v rámci jednotlivých opatrení osi 3 PRVSR sú :

- *Právnické osoby a fyzické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárstva (ich podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch musí byť minimálne 30 %.*
- *Fyzické osoby oprávnené na podnikanie v oblasti cestovného ruchu.*
- *Právnické osoby združujúce subjekty pôsobiace v oblasti vidieckeho cestovného ruchu.*
- *Inštitúcie, pôsobiace v oblasti vedy, výskumu a ďalšieho vzdelávania, ak v predmete svojej činnosti majú vzdelávacie aktivity alebo poskytovanie informačných aktivít (štátne, príspevkové, rozpočtové organizácie, verejno-prospešné, neziskové organizácie, občianske a záujmové združenia, profesijné komory)*
- *Obce nezaradené do pólov rastu s výnimkou dohodnutého počtu obcí zahŕňajúcich rómske osídlenia, ktoré budú riešené v rámci Regionálneho operačného programu.*
- *Partnerstvo verejného a súkromného sektora*

Maximálna výška pomoci pre oprávnených prijímateľov z územia cieľa Konkurencieschopnosť a zamestnanosť sa pohybuje podľa typu aktivity od 30% do 100%.

4.6 Implementácie stratégie

Pre účinnú implementáciu stratégie je potrebná spolupráca veľkého počtu subjektov (obce, VÚC, podnikatelia, záujmové a občianske združenia a iné). Mesto Malacky by malo o vypracovanej stratégii informovať zástupcov zainteresovaných obcí. Dokument by mal byť poskytnutý každej zainteresovanej obci na preštudovanie a prípadné pripomienkovanie. Takto by sa získali ďalšie cenné podnety pre realizáciu navrhnutých aktivít v podobe konkrétnejších návrhov pre vytipované skupiny aktivít. Následne by mala byť stratégia prerokovaná za účasti zástupcov všetkých obcí. Vhodným spôsobom bude prezentácia a následné schválenie stratégie na zasadnutí Klubu starostov. Každá zainteresovaná obec by mala dostať min. 1 výtlačok Stratégie rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria. Nakoľko sa jedná o spoločnú stratégiu rozvoja, aktivity by sa mali realizovať spoločne, resp. samostatne s cieľom naplnenia spoločne stanovených cieľov. Pre implementáciu spoločných rozvojových stratégií je vhodné stanoviť si koordinátora napĺňania stratégie, ktorý bude iniciátorom spoločných rozvojových aktivít na území Dolného Záhoria.

Strategický dokument je živý dokument s ktorým treba naďalej pracovať a upravovať ho v závislosti od vonkajších vplyvov, ktoré významne ovplyvňujú podnikateľské prostredie.

So strategickým dokumentom by mali byť oboznámení aj podnikatelia a ďalšie subjekty pôsobiace v cestovnom ruchu, prípadne v poľnohospodárstve (vo vzťahu k rozvoju agroturistiky).

Koordinátor implementácie stratégie rozvoja cestovného ruchu by mala byť TIK Malacky. Pre napĺňanie tejto úlohy by mala rozšíriť rozsah svojich aktivít a to najmä smerom k činnostiam produkujúcim príjmy. TIK by mohla naďalej fungovať ako príspevková organizácia mesta, vykonávala by však podnikateľské aktivity. Na základe vlastných príjmov by bola TIK schopná zamestnať viac pracovníkov pre zabezpečenie väčšieho rozsahu aktivít. TIK by sa mala zamerať na aktivity ako: propagačná činnosť pre podnikateľov v cestovnom ruchu (tlačaná forma aj elektronická forma na ústrednom portály cestovného ruchu), poradenstvo pre podnikateľov (workshopy, sprostredkovanie partnerstiev so zahraničím), konzultácie a manažment projektov v oblasti štrukturálnych fondov a EARDF.

Koordinátor implementácie stratégie TIK Malacky by mal za úlohu organizovať informačné stretnutia pre podnikateľov a ďalších subjektov činných v cestovnom ruchu s cieľom oboznámenia sa s novými produktmi cestovného ruchu, zahraničnými skúsenosťami a možnosťami získania prostriedkov zo zdrojov EÚ.

Takto získané podnety by sa mali zaznamenávať v stratégii a vytvárať nové produkty v cestovnom ruchu.

Činnosť koordinátora stratégie by mala byť pravidelne kontrolovaná zástupcami zainteresovaných obcí na spoločných zasadnutiach raz za rok. Nakoľko TIK Malacky je príspevkovou organizáciou mesta bude nevyhnutné niektoré činnosti spoplatniť, tak aby bola činnosť organizácie udržateľná.

4.7 Akčné plány aktivít pre jednotlivé prioritné osi

Na zabezpečenie dosiahnutia strategických cieľov odporúčame realizáciu nasledovného akčného plánu aktivít:

Prioritná os 1: Zlepšenie infraštruktúry a služieb pre športovo-rekreačný cestovný ruch

Úprava a udržiavanie existujúcich cyklotrás

Skupina aktivít	Využitie existujúceho potenciálu miestnych cyklotrás, lesných a poľných ciest pre účely ďalšieho rozvoja cestovného ruchu v území.
Aktivity	Úprava udržiavanie a značenia už existujúcich cyklotrás s cieľom zabezpečiť kvalitné podmienky pre rozvoj tohto druhu rekreačných aktivít v oblasti Dolného Záhoria. Dobudovanie informačných tabúľ a dodatočného značenia smerujúceho k atraktívnym miestam pozdĺž cyklotrás a v ich blízkosti. (Např. prírodné dedičstvo – Borinský kras) Označenie lesných a poľných ciest a ich klasifikácia na úroveň cyklotrás
Miesto realizácie	Oblasť Dolného Záhoria
Zdroj financovania	OPBK, program cezhraničnej spolupráce

Výstavba zábavno-zážitkového parku pre rodiny s deťmi

Skupina aktivít	Výstavba tematického zábavného parku s viacerými typmi atrakcií zameranými na rodiny s deťmi (detský rozprávkový park, lanová dráha, lezecká stena, vodné atrakcie...) Zábavno-zážitkový park by mohol byť súčasťou rekreačného strediska .
Aktivity	<p>Vypracovanie urbanistickej štúdie</p> <p>Vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti</p> <p>Vypracovanie dokumentácie pre územné rozhodnutie</p> <p>Vypracovanie dokumentácie pre stavebné povolenie</p> <p>Výstavba tematického zábavného parku</p> <p>Propagácia a marketing projektu</p>
Miesto realizácie	V blízkosti jazera pri Plaveckom Štvrtku – Kamenný mlyn.
Zdroj financovania	Súkromný investor

Revitalizácia vodných plôch a úprava ich okolia

Skupina aktivít	Vyčistenie a úprava vodných plôch a ich okolia. Zatraktívnenie prostredia a jeho využite potenciálnymi investormi. Vytvorenie následných príležitostí pre rozvoj cestovného ruchu v okolí vodných plôch. Väčšie možnosti poskytovania kvalitných rekreačných služieb pre obyvateľov a návštevníkov.
Aktivity	<p>Urbanistická štúdia zóny</p> <p>Revitalizácia územia</p> <p>Propagácia a marketing územia</p> <p>Manažment využitia územia</p> <p>Spolupráca samosprávy a súkromného sektora</p>
Miesto realizácie	Vodné plochy pri obciach Plavecký Štvrtok, Lozorno, Kuchyňa, Rohožník, Vysoká pri Morave a iné.
Zdroj financovania	Rozpočet samospráv, súkromný kapitál, OP cezhraničnej spolupráce

Vybudovanie náučného chodníka Pajštún –Medené Hámre

Skupina aktivít	Vytvorenie jednosmerného náučného chodníka. Náučný chodník tematicky zameraný na históriu hradu Pajštún, strážnej veže Dračí hrádok a osady Medené Hámre a na prírodné zaujímavosti Borinského krasu.
Aktivity	<p>Urbanistická štúdia zóny</p> <p>Osadenie informačných panelov na turistickej trase z Borinky po červenom turistickom chodníku na hrad Pajštún. Z Pajštúna po žltej k zrúcanine Dračí hrádok, následne po zelenej k .Medeným hámrom.</p>
Miesto realizácie	Borinka, Stupava
Zdroje financovania	OPBK Opatrenie 1.1

Revitalizácia rekreačnej oblasti Plavecký Štvrtok

Skupina aktivít	Revitalizácia areálu letnej turistiky a jej okolia v Plaveckom Štvrtku
Aktivity	Urbanistická štúdia zóny Vyčistenie a prehĺbenie vodnej plochy Vyčistenie brehov od náletových krovín a stromov a ich následné rozšírenie Určenie hraničnej línie zastavania brehov Dobudovanie siete sociálnych zariadení na hlavných plážach predovšetkým na strane od železničnej stanice Rozšírenie resp. vybudovanie záchytného parkoviska Dobudovanie občerstvovacích stánkov Vybudovanie bezpečného prepojenia jazera a rekreačného areálu Kamenný mlyn
Miesto realizácie	Obec Plavecký Štvrtok
Zdroje financovania	Obec, súkromný sektor

Dobudovanie rekreačného areálu Rudava, Malé Leváre

Skupina aktivít	Dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu v rekreačnom areály Rudava. V aktivitách nadviazať na už vykonané projekty a činnosti
Aktivity	Výstavba nového ubytovacieho zariadenia hotelového typu s reštauráciou Vybudovanie nového kempu Dobudovanie športovísk v areály - tobogany, vodno-lyžiarsky vlek, potápačský areál, výstavba volejbalových ihrísk, basketbalového ihriska, futbalového ihriska, minigolf, in-line dráha, Vybudovanie podpornej infraštruktúry pre kultúrne podujatia - vybudovanie pódia Dobudovanie zberných parkovísk Dobudovanie cyklotrasy, okruh okolo jazera
Miesto realizácie	Malé Leváre, Rudava
Zdroje financovania	Obec, súkromný sektor

Požičovňa bicyklov a doplnkové služby pre cyklistov

Skupina aktivít	Vytvorenie požičovne bicyklov pri niektorom s existujúcich ubytovacích zariadení.
Aktivity	Navrhované zariadenie by poskytovalo nasledovné služby: Požičovňa bicyklov Úschovňa vlastných bicyklov turistov ubytovaných v niektorých z ubytovacích zariadení v obci servis bicyklov Predaj bicyklov a cyklistických doplnkov Sociálne zariadenie + možnosť osprchovať sa po cykloturistike, Šírenie informačných materiálov o možnostiach pre cyklistiku v okolí a ďalšie služby
Miesto realizácie	Vysoká pri Morave, kadiaľ prechádza viacero cykloturistických chodníkov a je tu možnosť integrovať cyklistické aktivity so splavovaním Moravy.
Zdroje financovania	Súkromný sektor

Infraštruktúra a služby pre splav Moravy

Skupina aktivít	Pre zvýšenie atraktivity splavu Moravy je potrebné rozšíriť ponuku poskytovaných služieb a dobudovať doplnkovú infraštruktúru. Veľmi vhodnou je kombinácia splavovania Moravy s cyklistikou (turisti sa proti prúdu odvezú na bicykloch, ktoré im sú dovezené na konečné stanoviisko splavu). Splav je možné rozšíriť aj o ďalšie aktivity zamerané na poznávanie jedinečnej fauny a flóry nivy Moravy. Splav Moravy a nadväzujúce aktivity je potrebné efektívnejšie propagovať (prostredníctvom internetového portálu Tik Malacky a tlačných informačných materiálov o cestovnom ruchu). Pre skvalitnenie a rozšírenie služieb je možné orientovať ponuku ubytovacích služieb (vo Vysokej pri Morave) priamo na turistov splavujúcich rieku..
Aktivity	Zakúpenie náradia potrebných na splav Doprava bicyklov do konečného stanovišťa splavu Zberná stanica bicyklov na začiatku splavu a ich následný transport na druhé stanovište Vybudovanie nástupných plošín (móla) pri zaujímavých lokalitách Skvalitnenie existujúceho táboriska, prípadne vyčleniť plochy pre nové
Miesto realizácie	Vysoká pri Morave, prípadne aj iné lokality pozdĺž toku Moravy
Zdroje financovania	Budovanie doplnkovej infraštruktúry je možné podporiť z prostriedkov OPBK opatrenie 1.1 regenerácia sídiel

Stredisko zimnej rekreácie

Skupina aktivít	Vybudovanie sánkarského areálu na svahoch Malých Karpát, vyznačenie a udržiavanie bežkárskych tratí v rámci rozšírenia možností pre zimné aktivity.
Aktivity	Urbanistická štúdia Vybudovanie prístupovej komunikácie, alebo vyznačenie existujúcej cesty Vybudovanie plôch na parkovanie Vybudovanie sánkarskej dráhy Vyznačenie bežkárskych tratí Udržiavanie týchto tratí Požičovňa športového výstroja Vybudovanie sociálnych zariadení Vybudovanie občerstovacieho zariadenia
Miesto realizácie	Potenciálne v niektorých z obcí pod Malými Karpatmi, Pernek, Kuchyňa
Zdroje financovania	Súkromný sektor, operačný program cezhraničnej spolupráce

Integrácia produktov ekologického cestovného ruchu

Skupina aktivít	Ponuka rozličných ekoturistických aktivít vo väzbe na existujúce aj nové ubytovacie zariadenia. Návštevníci ubytovacích zariadení by si mohli vybrať typ výletov alebo aktivít podľa vlastných preferencií.
Aktivita	<p>Splavovanie úsekov Moravy alebo vodných kanálov</p> <p>Poznávanie miestnej krajiny a živočíchov – rieka a jej ramená, mokrade, bobry, vodné vtáctvo atď.</p> <p>Cyklistické výlety – atraktívna cyklocesta pozdĺž Moravy, možnosť horskej cyklistiky v Malých Karpatoch</p> <p>Pešia turistika</p> <p>Uvedené aktivity je možné kombinovať podľa preferencií návštevníkov, prípadne vytvoriť niekoľko rôznych typov výletov.</p> <p>Propagácia nových produktov cestovného ruchu</p>
Miesto realizácie	Vhodné podmienky sú najmä v obciach pozdĺž rieky Moravy
Zdroje financovania	Súkromný sektor, určité aktivity súvisiace s vidieckym cestovným ruchom je možné podporiť z PRVSR

Prioritná os 2: Rozvoj kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu

Múzeum v prírode

Skupina aktivít	Potenciálnymi lokalitami pre zriadenie múzea v prírode sú rímska vojenská stanica v Stupave a keltské hradisko na vrchu Pohanská nad obcou Plavecké Podhradie.
Aktivita	<p>Obe lokality si vyžadujú ďalší archeologický výskum</p> <p>Úpravy terénu.</p> <p>Vzhľadom na fakt, že z pôvodných stavieb a opevnení sa takmer nič nezachovalo, by bolo vhodné vytvoriť sústavu informačných paneloch, ktoré by poskytovali predstavu o usporiadaní oboch sídiel a o živote v nich.</p> <p>Informačné tabule rozšíriť a malé stále expozície poukazujúce na život v týchto miestach</p>
Miesto realizácie	Stupava, Plavecké Podhradie
Zdroje financovania	Operačný program cezhraničnej spolupráce

Kultúrne podujatie – hradné slávnosti

Skupina aktivít	Kultúrne podujatia zamerané na históriu hradov a lokálne tradície. V obciach pod hradmi (prípadne niektorých menších vystúpení aj na samotných hradoch) by sa konali vystúpenia skupín historického šermu a sokoliarov, ukážky tradičných remesiel. Súčasťou podujatí by mohli byť aj trhy tradičných výrobkov a rozličné kultúrne vystúpenia.
Aktivity	Vytvorenie partnerstva pre uskutočnenie projektu Organizačné zastrešenie akcie
Miesto realizácie	Hrady Pajštún a Plavecký hrad, obce Borinka a Plavecké Podhradie
Zdroje financovania	Operačný program cezhraničnej spolupráce

Sprístupnenie a revitalizácia historického parku vo Veľkých Levároch

Skupina aktivít	Obec by mala vyvinúť aktivitu na zabezpečenie sprístupnenia historického parku (napríklad formou získania parku do vlastnej správy) pre verejnosť a jeho následnú revitalizáciu.
Aktivity	Urbanistická štúdia zóny Realizácia projektového zámeru vyplývajúca z UŠ
Miesto realizácie	Veľké Leváre
Zdroje financovania	Revitalizáciu historického parku je možné podporiť z prostriedkov OPBK, opatrenie 1.1 Regenerácia sídiel

Údržba a konzervácia hradov Pajštún a Plavecký hrad

Skupina aktivít	Na oboch hradoch je potrebné zabezpečiť údržbu priestorov a konzerváciu zachovaných múrov aby sa predišlo ďalšiemu chátraniu objektov.
Aktivity	Urbanistická štúdia Statické zhodnotenie Výber vhodného riešenia realizácie Realizácia konzervácie objektov
Miesto realizácie	Hrad Pajštún (Borinka) a Plavecký hrad (Plavecké Podhradie)
Zdroje financovania	OP BK

Využitie synagóg pre kultúrne účely

Skupina aktivít	Synagógy v Malackách a Stupave by po rekonštrukcii mohli slúžiť pre kultúrne účely ako múzeum, galéria, koncertná sála a pod. V prípade synagógy v Stupave je vzhľadom na jej dezolátny stav rekonštrukcia nevyhnutná.
Aktivity	Vytvorenie partnerstva pre obnovu a zachovanie židovskej kultúry Projekt realizácie prestavby Manažment a marketing projektov
Miesto realizácie	Stupava, Malacky
Zdroje financovania	Vlastné zdroje samosprávy

Po stopách rodu Pálffyovcov

Skupina aktivít	Využitie historického odkazu rodu Pálffyovcov na Záhorí najmä v Malackách ako ich sídelnom meste, pre tvorbu špecifických produktov kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu
Aktivity	Návšteva viacerých historických miest, ktoré boli pôsobiskom Pálffyovcov (zrúcanina Plaveckého hradu, zámoček Vývrat, Kaštieľ Malacky) Tematické kultúrno-spoločenské podujatie v Zámockom parku (ľudové remeslá, tradičný jarmok, vystúpenia skupín historického šermu a pod.) Budovanie image Malaciek ako „mesta Pálffyovcov“ Využitie časti kaštieľa pre kultúrno-spoločenské účely (múzeum, reprezentatívne priestory pre spoločenské udalosti) Podpora návštev pamiatok – františkánsky kostol a kláštor, krypty, Zámocký park a kaštieľ Otvorenie ubytovacieho a stravovacieho zariadenia zameraných na históriu Pálffyovcov v meste.
Miesto realizácie	Malacky, Plavecký hrad, Vývrat
Zdroj financovania	Vlastné zdroje, OPBK opatrenie 1.1 Regenerácia sídiel, PRVSR opatrenie 3.4 Obnova a rozvoj obcí

Úprava centrálnych priestorov obcí Dolného Záhoria

Skupina aktivít	Úprava verejných priestranstiev obcí (zakladanie parkov a sadových úprav verejnej zelene, podpora pešej a cyklistickej dopravy) za účelom ich zatraktívnenia aj pre návštevníkov..
Aktivity	Úprava verejných priestranstiev je žiaduca najmä v obciach so zvýšeným pohybom turistov.(napríklad obce pozdĺž cykloturistických trás, obce v ktorých začínajú turistické chodníky do Malých Karpát a pod.)
Miesto realizácie	Obce Dolného Záhoria
Zdroj financovania	OPBK opatrenie 1.1 Regenerácia sídiel, PRVSR opatrenie 3.4 Obnova a rozvoj obcí

Prioritná os 3: Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky ako foriem cestovného ruchu s potenciálom pre nárast počtu dlhodobých pobytov

Vytváranie medzinárodných partnerstiev malých a stredných podnikateľov v cestovnom ruchu

Skupina aktivít	Vytvorenie partnerstiev na prenos domácich a zahraničných metódik a vyhodnocovanie rentability investícií. Podpora výmeny informácií, skúseností a transfer know-how s Rakúskom.
Aktivity	Nadviazanie spolupráce Vytvorenie partnerstiev Spoločná tvorba projektov zameraných na výmenu skúsenosti a know-how v oblasti cestovného ruchu
Miesto realizácie	Územie Dolného Záhoria
Zdroje financovania	OP CBC AT-SK

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria

Príprava a rozvoj kvalifikovaných ľudských zdrojov, orientovaných na sektor služieb, agroturistiky a cestovného ruchu

Skupina aktivít	Školenia poskytovateľov ubytovania v ubytovacích zariadeniach na vidieku. Cieľom je zvýšiť kvalitu poskytovaných služieb a sprostredkovať základné informácie týkajúce sa poskytovania služieb v oblasti vidieckeho turizmu a agroturistiky.
Aktivita	Vytvorenie databázy poskytovateľov ubytovacích služieb Analýza potenciálnych poskytovateľov ubytovania na vidieku Propagácia a šírenie myšlienky rozvoja agroturizmu a vidieckeho turizmu Školenia pre poskytovateľov ubytovania Školenia pre nových potenciálnych poskytovateľov ubytovania
Miesto realizácie	Územie Dolného Záhoria
Zdroje financovania	OP Ľudské zdroje

Agroturistické zariadenie na rybnom hospodárstve

Skupina aktivít	Vytvorenie špecifického agroturistického zariadenia typického pre oblasť Dolného Záhoria
Aktivita	Vybudovanie špecifického agroturistického ubytovacieho a stravovacieho zariadenia pri rybnom hospodárstve Zariadenie bude poskytovať tematicky zamerané produkty agroturistiky : rybolov, člnkovanie, pozorovanie miestnej fauny, účasť na výlove rýb, exkurzie na rybnom hospodárstve a podobne. Súčasťou zariadenia bude reštaurácia zameraná na rybárske špeciality
Miesto realizácie	Vhodnou lokalitou pre umiestnenie zariadenia takéhoto typu sú Jakubovské rybníky, prípadne iné rybné hospodárstvo
Zdroje financovania	Väčšinu aktivít je možné podporiť z PRVSR

Podpora nových foriem cestovného ruchu:

Skupina aktivít	Zvýšenie a zatraktívnenie ponuky nových typov služieb poskytovaných v území Dolného Záhoria. Podpora jednotlivých podnikateľov najmä prostredníctvom poskytovania propagácie ich služieb na stránke TIK Malacky.
Aktivita	Propagácia a marketing
Miesto realizácie	Mesto Malacky
Zdroje financovania	OP cezhraničnej spolupráce

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria

Podpora MSP pri získavaní finančných prostriedkov zo zdrojov EÚ prostredníctvom projektov v programovacom období 2007 až 2013

Skupina aktivít	Organizovanie workshopov, školení orientovaných na poskytovanie informácií z oblasti európskych fondov a získavania finančných prostriedkov zo zdrojov EÚ a to najmä pre MSP.
Aktivity	Organizácia workshopov
Miesto realizácie	Obce Dolného Záhoria
Zdroje financovania	Program rozvoja vidieka SR

Podpora ubytovacích zariadení zameraných na vidiecky cestovný ruch a agroturistiku

Skupina aktivít	Rozšírenie ponuky ubytovacích zariadení na vidieku
Aktivity	Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ubytovacích zariadení zameraných na vidiecky cestovný ruch a agroturistiku. Prestavba a prístavba častí rodinných domov a ďalších nevyužitých objektov na nízkokapacitné ubytovacie zariadenia, výstavba modernizácia a rekonštrukcia kempingových zariadení.
Miesto realizácie	Obce na území Dolného Záhoria
Zdroje financovania	PRVSR opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam a 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu

Podpora rekreačných a relaxačných areálov vidieckeho cestovného ruchu

Skupina aktivít	Rozšírenie ponuky služieb vidieckeho cestovného ruchu
Aktivity	Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia agroturistických zariadení a areálov, ktoré slúžia na rozvoj rekreačných činností. – jazdectvo, rybárstvo, poľovníctvo, cykloturistika, vodné športy.
Miesto realizácie	Obce na území Dolného Záhoria
Zdroje financovania	PRVSR opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam

Podpora výrobných a predajných objektov

Skupina aktivít	Podpora predaja ľudoumeleckých výrobkov a podpora znovuobnovenia tradičných remesiel
Aktivity	Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia predajných miest a nákup strojov, technológií a zariadení nachádzajúcich sa priamo na farmách alebo miestach dostupných pre návštevníkov (ľudoumelecké výrobky a výrobky tradičných remesiel)
Miesto realizácie	Obce na území Dolného Záhoria
Zdroje financovania	PRVSR opatrenie 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Dolného Záhoria

Podpora kvality výrobkov

Skupina aktivít	Zvýšenie kvality produktov agroturizmu
Aktivity	Hodnotenie produktov a služieb produkovaných v agroturizme a ich ohodnotenie známami kvality. Vytvorenie kritérií kvality produktov a služieb Vytvorenie známk kvality Zostavenie hodnotiaceho tímu a pravidiel udeľovania známk kvality Propagácia projektu
Miesto realizácie	Obce na území Dolného Záhoria
Zdroje financovania	OP cezhraničnej spolupráce

Prioritná os 4: Marketing cestovného ruchu Dolného Záhoria

Skvalitnenie a údržba web stránky TIK Malacky

Skupina aktivít	Vytvorenie a zabezpečenie kvalitnej prezentácie územia Dolného Záhoria prostredníctvom web stránky TIK Malacky.
Aktivity	Zabezpečenia prevádzky a neustáleho aktualizovania údajov a poskytovania užitočných a relevantných informácií pre obyvateľov a návštevníkov mesta.
Miesto realizácie	Mesto Malacky
Zdroje financovania	OPBK

Spracovanie propagačných materiálov o území Dolného Záhoria

Skupina aktivít	Propagačné materiály Dolného Záhoria
Aktivity	Vydanie a distribúcia propagačnej brožúrky územia. Vydanie tematických letákov s ponukou pre špecifické cieľové skupiny. TIK Malacky zabezpečí distribúciu propagačných materiálov na miestach so zvýšeným pohybom návštevníkov ako sú ubytovacie, stravovacie a rekreačné zariadenia, kultúrno-spoločenské podujatia.
Miesto realizácie	Územie Dolného Záhoria
Zdroje financovania	PRVSR opatrenie 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu

Rozvoj širokopásmového internetu v oblasti Dolné Záhorie

Skupina aktivít	Projekt týkajúci sa zvýšenia dostupnosti internetového pripojenia aj v oblastiach neatraktívnych pre komerčné aktivity. Podpora prístupu MSP k internetu a zabezpečenie ich propagácie najmä prostredníctvom vlastnej web stránky.
Aktivity	Pripojenie na internet Vytvorenie vlastnej web stránky Napojenie sa na web portály zaoberajúce sa cestovným ruchom a jeho zložkami
Miesto realizácie	Územie Dolného Záhoria
Zdroje financovania	OPBK

5 PRÍLOHY

5.1 Základné údaje o obciach okresu Malacky

Obec	Počet obyvateľov	Rozloha územia obce v km ²	Hustota obyvateľstva na km ²	Nadmorská výška stredu obce v m
Borinka	512	15,8	32	235
Gajary	2 792	50,9	55	151
Jablonové	1 082	13,2	82	229
Jakubov	1 376	20,9	66	154
Kostolište	1 034	16,8	61	164
Kuchyňa	1 626	44,7	36	252
Lozorno	2 805	44,8	63	187
Láb	1 387	27,9	50	152
Malacky	17 858	26,8	667	159
Malé Leváre	1 097	21,8	50	153
Marianka	1 037	3,2	322	220
Pernek	793	27,6	29	278
Plavecký Mikuláš	719	26,7	27	257
Plavecké Podhradie	696	21,2	33	256
Plavecký Štvrtok	2 296	24,2	95	153
Rohožník	3 480	27,5	127	199
Sološnica	1 504	37,7	40	219
Studienka	1 608	15,6	103	203
Stupava	8 283	67,2	123	182
Suchohrad	573	15,4	37	147
Veľké Leváre	3 554	26,4	135	170
Vysoká pri Morave	1 919	33,6	57	145
Záhorská Ves	1 625	13,1	124	149
Závod	2 664	27,4	97	160
Zohor	3 232	21,1	153	146
Vojenský obvod Záhorie	283	277,8	1	-

Zdroj : Štatistický úrad SR, Mestská a obecná štatistika

5.2 Infraštruktúra cestovného ruchu Dolného Záhoria

